

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE POPERINGSEWEG NR. 16 TE IEPER (WEST-VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1658

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 51

9051 Gent

oktober 2021

Dossiernr. 31575.R.01

Projectcode OE: 202116

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Poperingseweg nr. 16 te Ieper (West-Vlaanderen)

Auteurs

Tine Van denhaute

Projectnummer

- 31575 (intern)
- 2021I6 (AOE)

Plaats en Datum

Gent, oktober 2021

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1658

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	16/8/2021	Interne draft
v1	3/9/2021	Externe draft / definitieve versie
v2	19/10/2021	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Tine Van denhaute
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1 Verslag van Resultaten	7
1 Inleiding	7
1.1 Thesaurus	7
1.2 Administratieve gegevens	7
1.3 Doel van het onderzoek	8
1.4 Aanleiding van het onderzoek	8
1.5 Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6 Onderzoeksstrategie	11
2 Aard van de bedreiging	12
2.1 Huidige situatie	12
2.2 Toekomstige situatie	18
3 Topografische situering	20
3.1 Topografie	20
3.2 Hoogteverloop	21
3.3 Bodemkundige situering	24
4 Assessmentrapport: Archeologische voorkennis	30
4.1 Historische situering	31
4.2 Inventarissen onroerend erfgoed	41
4.3 Cartografische bronnen	47
4.4 Recente landschapsveranderingen	60
5 Besluit	63
5.1 Interpretatie en datering	63
5.2 Samenvatting	64
6 Kwaliteitscontrole en ondertekening	65
7 Bibliografie	66

LIJST VAN FIGUREN

.....	9
Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2021).....	9
Figuur 2: Het studiegebied aangeduid op de kadasterkaart (CadGis 2021).....	10
Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	12
Figuur 4: Zicht op het studiegebied langsheen de Poperingseweg (Google Maps 2021)	13
Figuur 5: Inplantingsplan met de bestaande toestand, de te slopen gebouwen werden aangeduid in het roze (Initiatiefnemer 2021)	14
Figuur 6: Overzicht kelders onder de huidige bebouwing, de af te breken gebouwen werden met blauw omcirkeld (Initiatiefnemer 2021)	15
Figuur 7: Doorsnede van een loopkelder (Initiatiefnemer 2021)	16
Figuur 8: Doorsnede van een kruipkelder (Initiatiefnemer 2021)	17
Figuur 9: Aanduiding van de sloop en nieuwbouwzones binnen het studiegebied (Geopunt 2021) ...	18
.....	19
Figuur 10: Inplantingsplan van de nieuwe toestand (Initiatiefnemer 2021)	19
Figuur 11: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	20
Figuur 12: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2021).....	21
Figuur 13: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	22
.....	22
Figuur 14: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2021)23	23
.....	23
Figuur 15: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2021)	23
Figuur 16: Profiellijn west-oost (Geopunt 2021).....	24
Figuur 17: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021).....	24
.....	26
Figuur 18: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	26
.....	26
Figuur 19: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het westen van het studiegebied (Geopunt 2021).....	26
Figuur 20: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het westen van het studiegebied (Geopunt 2021).....	27
Figuur 21: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	28
Figuur 22: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	29
Figuur 23: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	30
Figuur 24: Tabel met geraadpleegde bronnen.....	31
Figuur 25: oudste kernen van Ieper. Legende: 1. Motteheuvel 2. Castrale kapel Sint-Martinus 3. Grafelijke spijker voor graanopslag 4. Sint-Pieterskerk 5. Marktplein. Het raster geeft de zone van het alluvium aan. (Termote J., 1990).....	32
Figuur 26: Ieper in de 12 ^{de} eeuw. Legende: A. Schipleet aangelegd midden 12 ^{de} eeuw B. Stadsareaal tot eind 12 ^{de} eeuw 1. Motteheuvel 2. Romaanse Sint-Maartenskerk 3. Lakenhalle (1173 eerst vermeld) 4. Grafelijke spijker 5. Grafelijk muntatelier 6. Gevangenis van de burggraaf 7. O.L. Vrouwospitaal 8. Vleeshuis 9. Sint-Pieterskerk 10. Grafelijke motte (Zaalhof) 11. Neerhof grafelijke motte 12. Sint-Jacobskerk (Termote J., 1990).....	34

Figuur 27: De Sceuvelsgracht rondom de Sint-Maartenskern (bovenaan) Legende: 1 Ieperlee; 2 Vallei van de Ieperlee; 3 Sint-Maartens motte en neerhof; 4 Omwalling van de Sint-Martinus en Sint-Pietersparochie (11de-12de eeuw); 5 Zaalhof - motte en neerhof (vanaf 1127); 6:Schipleet; 7 Omwalling; 8 Gereduceerd neerhof van het Zaalhof (Dewilde M., 2015)	35
.....	37
Figuur 28: Anoniem grondplan van de Vaubanversterking rond Ieper uit de 18 ^{de} eeuw, met indicatie van het studiegebied in het rood. (Stedelijk Museum Ieper)	37
Figuur 29: De Ypres Salient. Legende: rode lijn. Front tot juni 1916; rode stippellijn. Front in december 1917. (British Library 2018).....	39
Figuur 30: De vernieling van het Heilig Hart ziekenhuis te Ieper (Westhoek verbeeldt 2021).....	40
Figuur 31: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed nabij het studiegebied (Geopunt 2021)	41
Figuur 32: Tabel van het bouwkundig erfgoed nabij het studiegebied (Geopunt 2021).....	42
Figuur 33: Beschermd monumenten in de omgeving van het studiegebied (Geopunt 2021).....	42
Figuur 34: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021)	43
Figuur 35: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021).....	44
Figuur 36: Archeologienota's en nota's in de buurt van het studiegebied (Geopunt 2021)	46
Figuur 37: Aanduiding van het studiegebied op de Sanderuskaart (Flandrica.be)	47
Figuur 38: Het studiegebied aangeduid op het plan van de Spaanse citadel te Ieper, 1670, kopie 19 ^{de} eeuw (Stadsarchief Ieper 2021)	48
Figuur 39: Het studiegebied aangeduid op het plan de la ville d'Ypres (Bibliothèque Nationale de France 2021).....	49
Figuur 40: Massekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	50
Figuur 41: Het studiegebied aangeduid op de kaart van Naudin, ca. 1743 (Bibliothèque Nationale de France 2021).....	51
Figuur 42: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	52
Figuur 43: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	53
Figuur 44: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	54
Figuur 45: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	55
Figuur 46: Trench map mei 1918 (National Library of Scotland)	56
Figuur 47: Het Heilig Hart psychiatrisch ziekenhuis ca. 1900 (Westhoek verbeeldt 2021)	56
Figuur 48: Het studiegebied op een luchtfoto uit 1918 (Stichelbaut & Chiele 2013)	57
Figuur 49: Detail van het studiegebied op een luchtfoto uit 1918 (Stichelbaut & Chiele 2013)	58
Figuur 50: Het psychiatrisch ziekenhuis Heilig Hart in puin ca. 1918 (Westhoek verbeeldt 2021)	59
Figuur 51: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021).....	60
Figuur 52: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	61
Figuur 53: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	62

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

---

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Ieper, Poperingseweg, Heilig Hart ziekenhuis

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2021I6
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Poperingseweg 16
- Postcode :	8900
- Fusiegemeente :	Ieper
- Land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	44044.871732952204/171941.42061757916/44930.10048295198/172428.71911774957
Kadaster	
- Gemeente :	Ieper
- Afdeling :	3
- Sectie :	E
- Percelen :	180Z
Onderzoekstermijn	Augustus-september 2021

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de sloop van twee bestaande gebouwen en de oprichting van twee nieuwe gebouwen op de campus van een ziekenhuis.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 300m² (ca. 12ha) overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 100m² (ca. 10.701m²) overschrijdt gedeeltelijk binnen een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek.

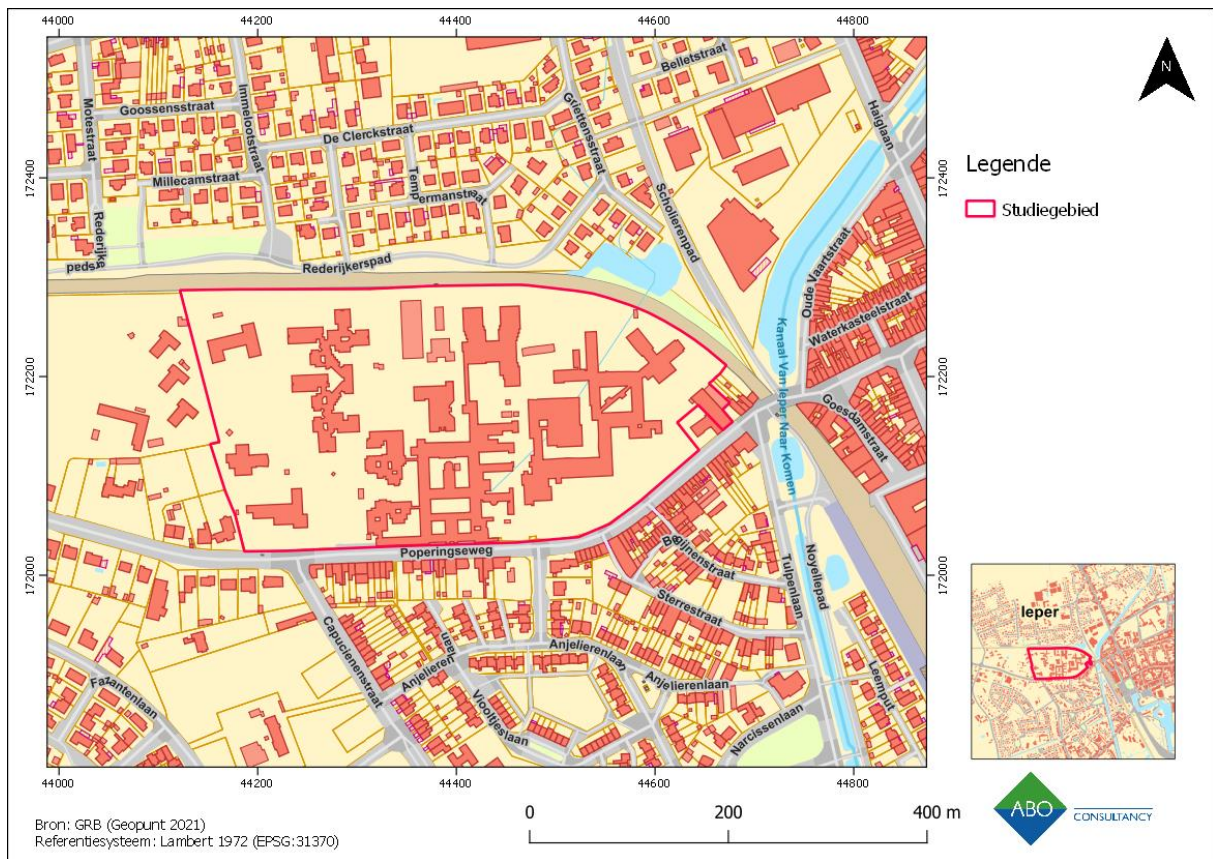
1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het studiegebied heeft een oppervlakte van ca. 12ha en omvat volledig perceel 180Z. Het studiegebied is gelegen meteen ten westen van de stadskern van Ieper.

In het noorden wordt het studiegebied begrensd door een spoorlijn en in het westen door het kanaal van Ieper naar Komen. Dit kanaal vormt de grens met de stadskern van Ieper. Het centrumhart (Sint-Maartenskerk) bevindt zich op ca. 865m ten oosten van het studiegebied.

Figuur 1 geeft het studiegebied weer op de GRB basiskaart, terwijl figuur 2 de kadasterkaart voor het studiegebied toont.

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2021)

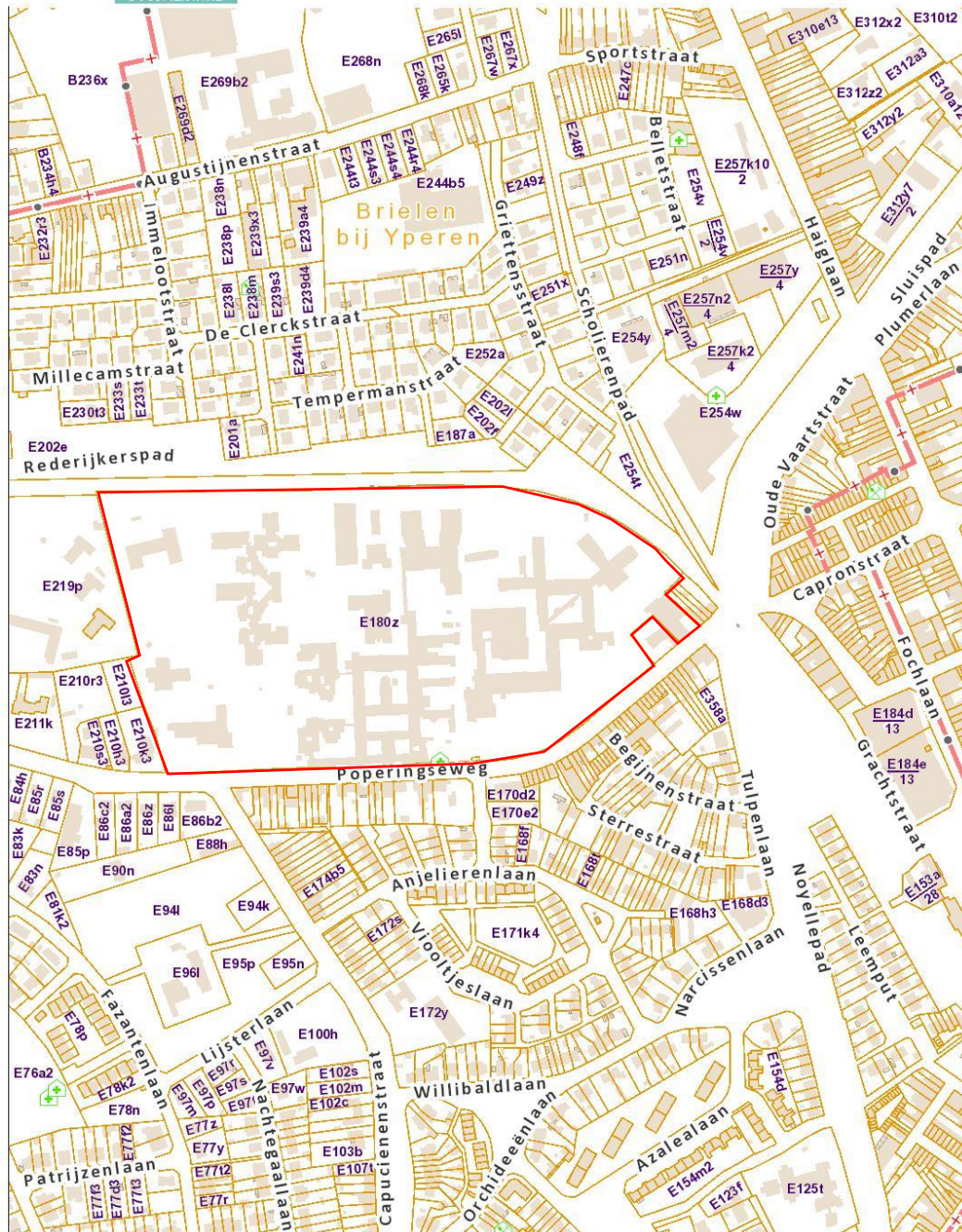
Federale
Overheidsdienst
FINANCIËN

PATRIMONIUM-
DOCUMENTATIE

Uittreksel uit het kadastraal percelenplan

Gecentreerd op:
IEPER 3 AFD

Meest recente toestand
Aangemaakt op 01/09/2021
Schaal: 1 : 5000

De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset (= Bgn_Rebu) oftewel Gebouwen(gewesten) beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan

Figuur 2: Het studiegebied aangeduid op de kadasterkaart (CadGis 2021)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

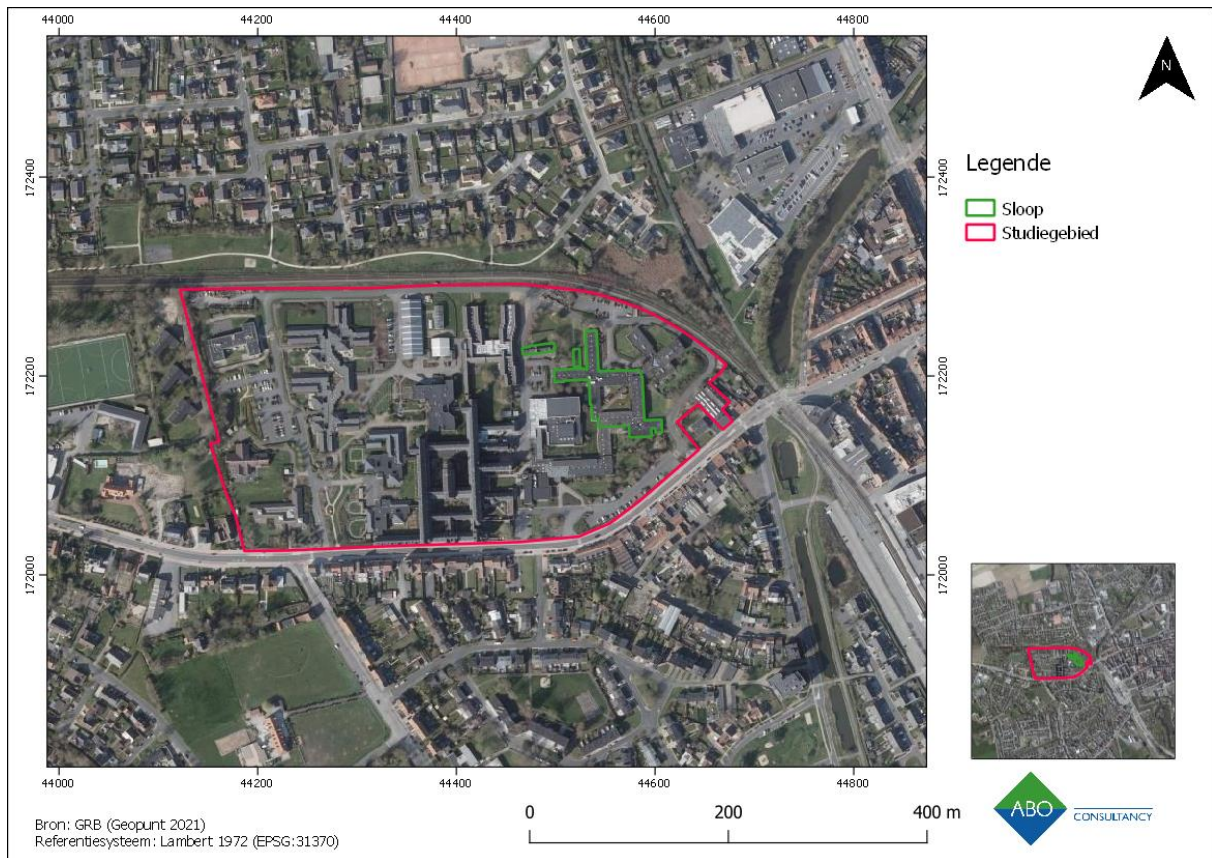
- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.

- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

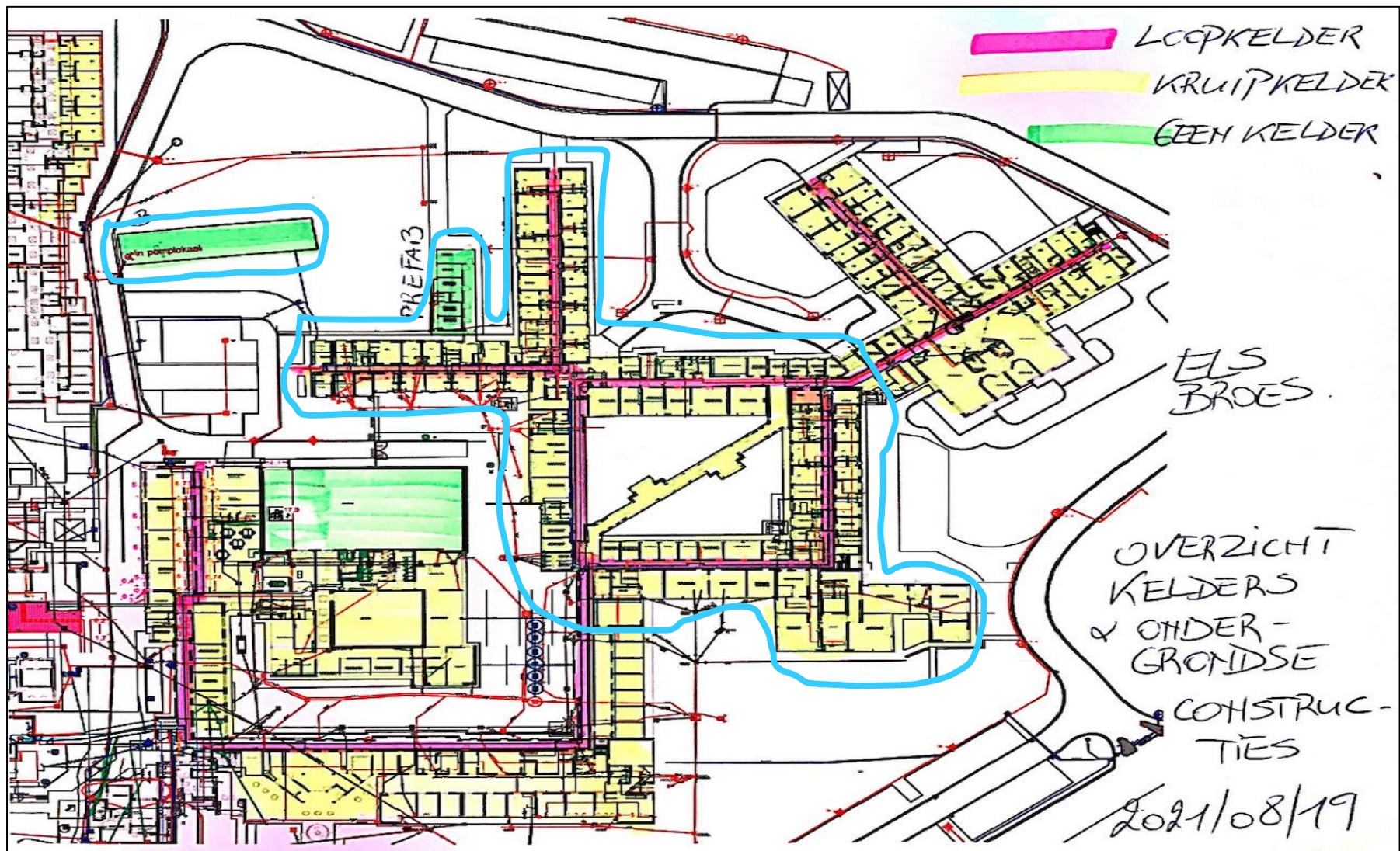
Binnen het studiegebied bevindt zich de campus van het psychiatrisch ziekenhuis Heilig Hart te Ieper. Op deze campus bevinden zich diverse afzonderlijke gebouwen met verspreide groenzones. Algemeen is ca. 80% bebouwd of verhard en ca. 20% een groene zone. Voor de werken dienen twee bestaande gebouwen gesloopt te worden (cf. figuur 5). Het gaat hier om een kleiner noordelijk gebouw en een wat groter zuidelijker gelegen gebouw. Onder de gebouwen zijn kelders aanwezig, aangeduid op figuur 6. De totale diepte (inclusief fundering) van de kruipkelders bedraagt ca. 1,90m-mv. Voor de loopkelders betreft de totale diepte ca. 2,75m-mv. Figuur 7 geeft een doorsnede van een loopkelder weer en figuur 8 een doorsnede van een kruipkelder.

Figuur 4: Zicht op het studiegebied langsheen de Poperingseweg (Google Maps 2021)

Figuur 6: Overzicht kelders onder de huidige bebouwing, de af te breken gebouwen werden met blauw omcirkeld (Initiatiefnemer 2021)

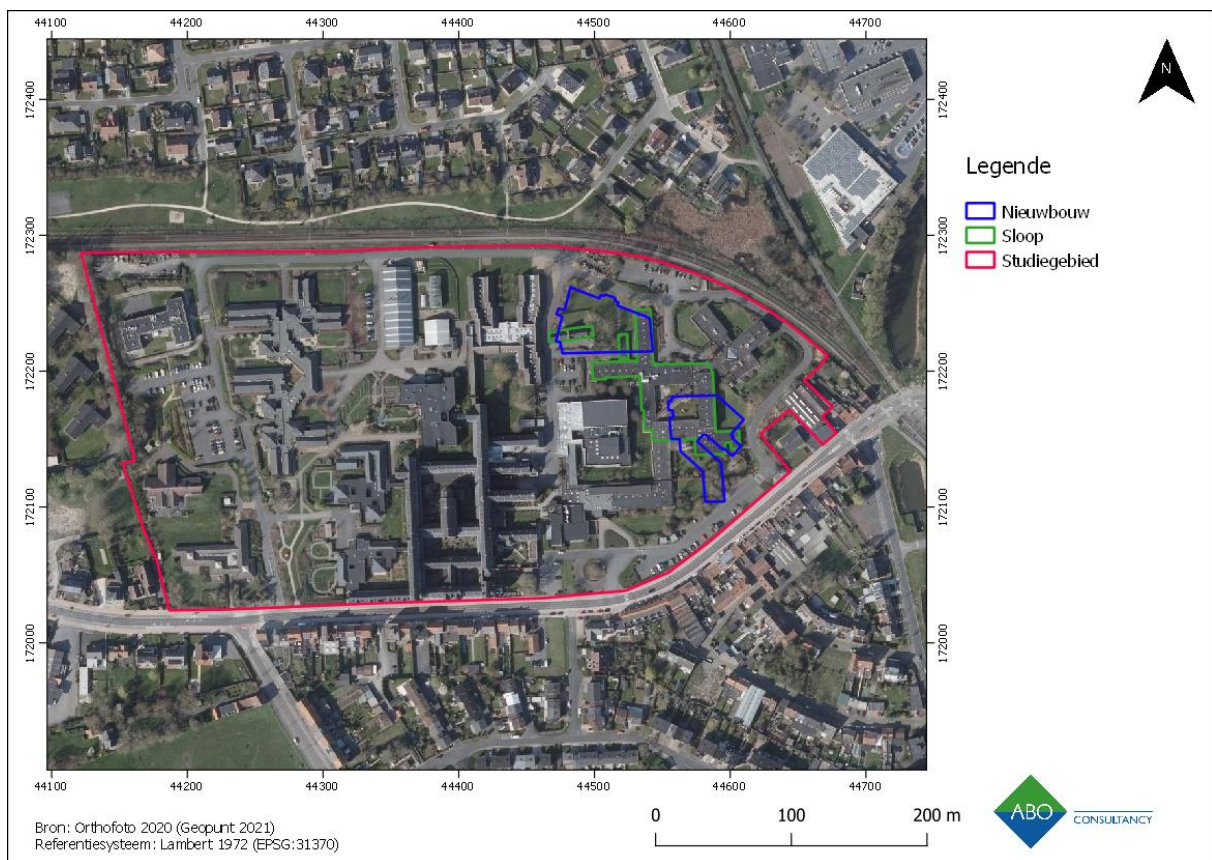

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

In de toekomst worden de twee in het groen aangeduide gebouwen gesloopt. Deels overlappend met deze gebouwen worden twee nieuwbouw-units opgetrokken. Ter hoogte van het noordelijke gebouw komt een nieuwbouw genaamd 'Crisiseenheid'. Dit gebouw wordt quasi volledig onderkelderd. De maximale diepte van de werken bedraagt ca. 2,70m-mv.

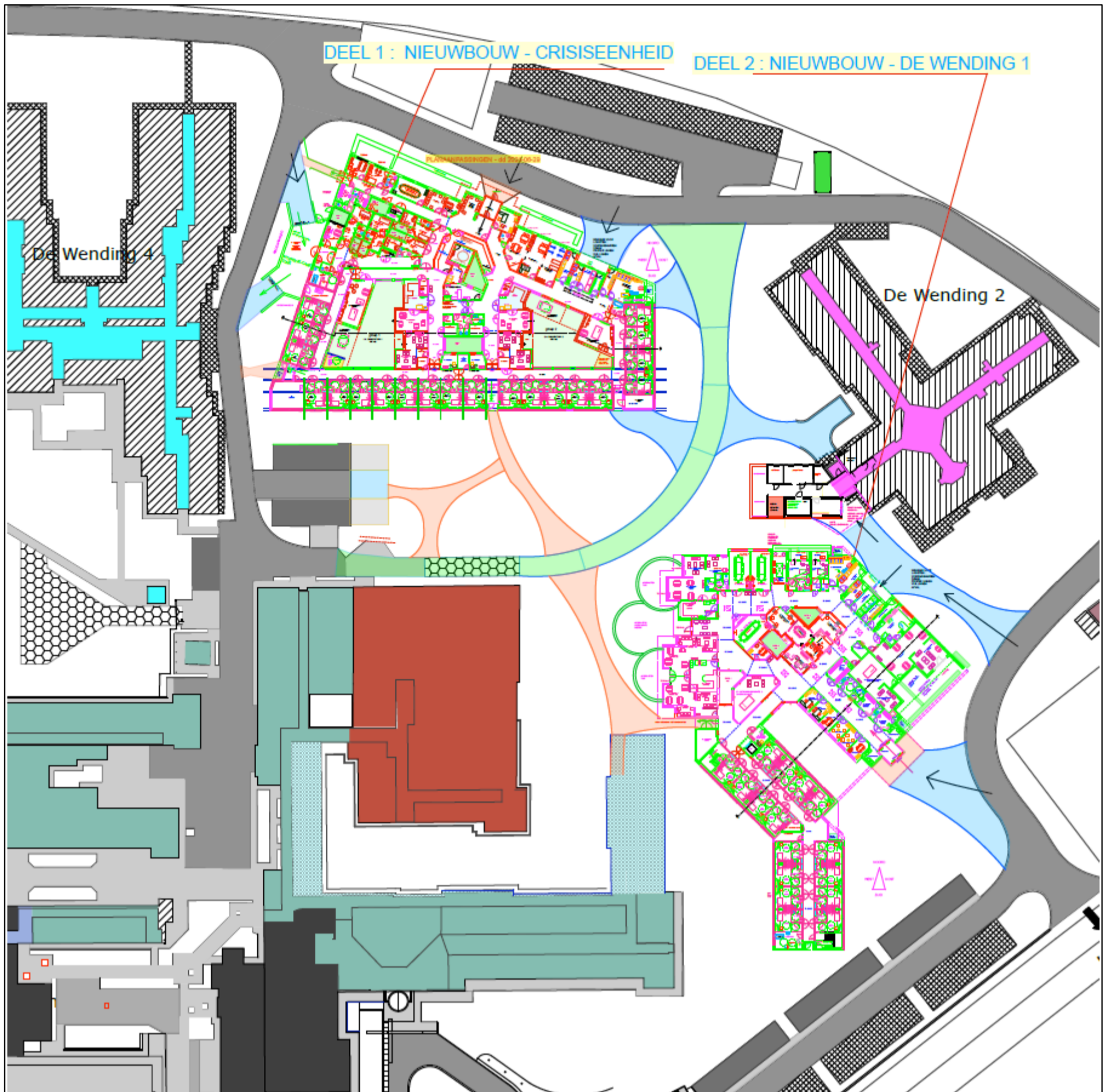
Ter hoogte van het zuidelijke gebouw komt een nieuwbouw gekend als 'Wending 1'. Ook dit gebouw wordt quasi volledig onderkelderd. De maximale diepte van de werken bedraagt hier ca. 2,70m-mv.

Voor een betere leesbaarheid worden de doorsnedes van de toekomstige werken apart aangeleverd. Figuur 10 geeft het inplantingsplan weer.

Figuur 9: Aanduiding van de sloop en nieuwbouwzones binnen het studiegebied (Geopunt 2021)

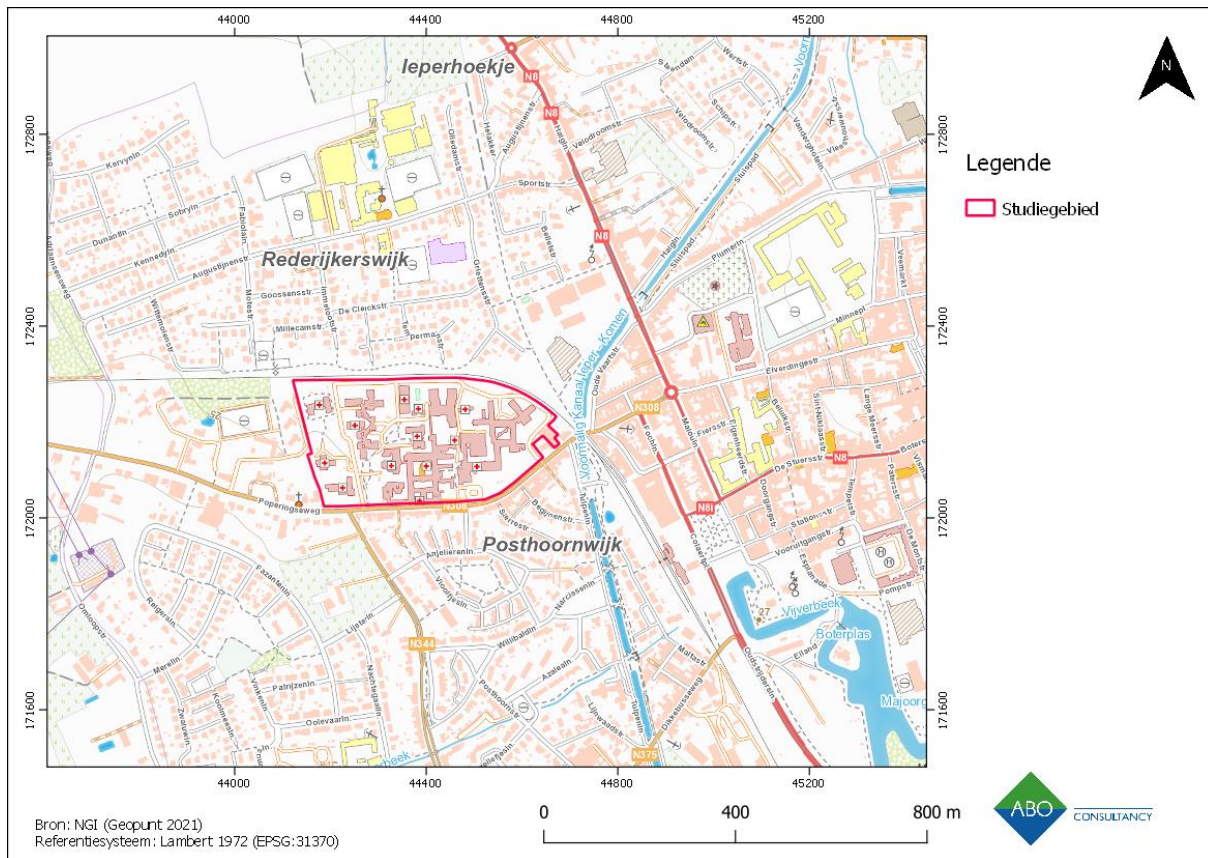

Figuur 10: Inplantingsplan van de nieuwe toestand (Initiatiefnemer 2021)

3 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1 TOPOGRAFIE

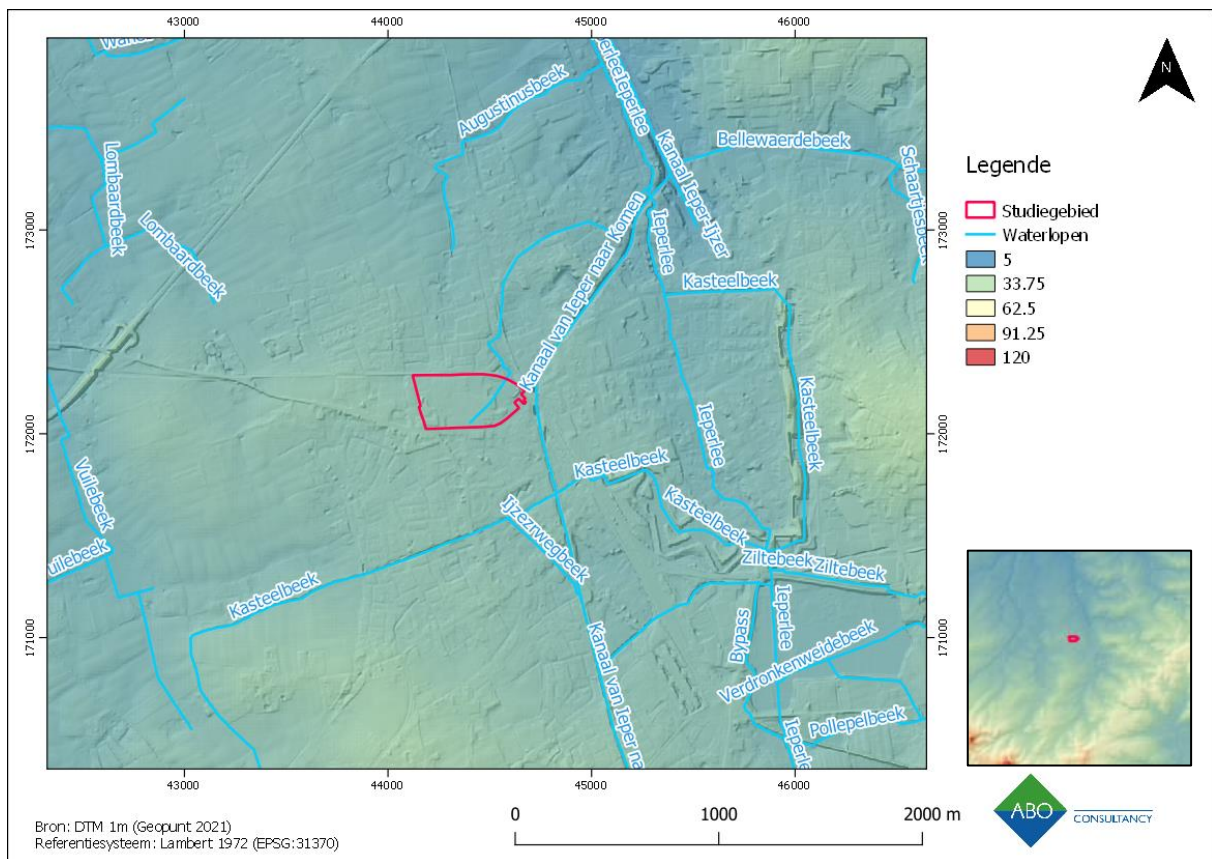

Figuur 11: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op de topografische kaart (Figuur 11) zien we binnen het studiegebied het psychiatrisch ziekenhuis aangeduid staan. Meteen ten oosten bevindt zich het kanaal leper-Komen. Ten zuiden van het studiegebied staat de Poperingseweg aangeduid in het geel als de N308. Meteen ten noorden van het studiegebied bevindt zich een spoorlijn. Ten noorden en zuiden van het studiegebied zijn voornamelijk woonwijken te zien. In de omgeving zijn de toponiemen 'leperhoekje', 'Rederijkerswijk' en 'Posthoornwijk' te zien. Het studiegebied bevindt zich net buiten de historische stadskern. De oostelijke helft van het studiegebied bevindt zich nog binnen de vastgestelde archeologische zone (cf. hst. 4.2.2).

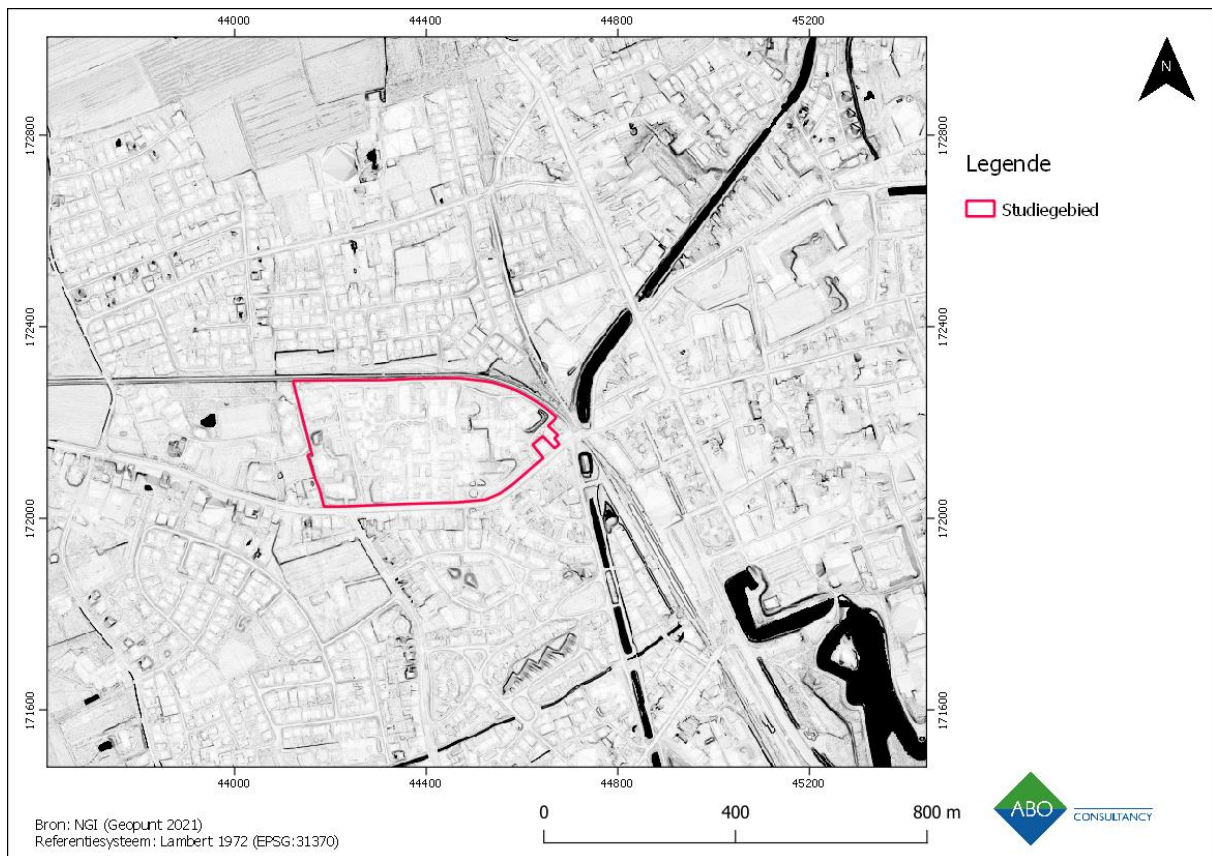
3.2 HOOGTEVERLOOP

Figuur 12: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2021)

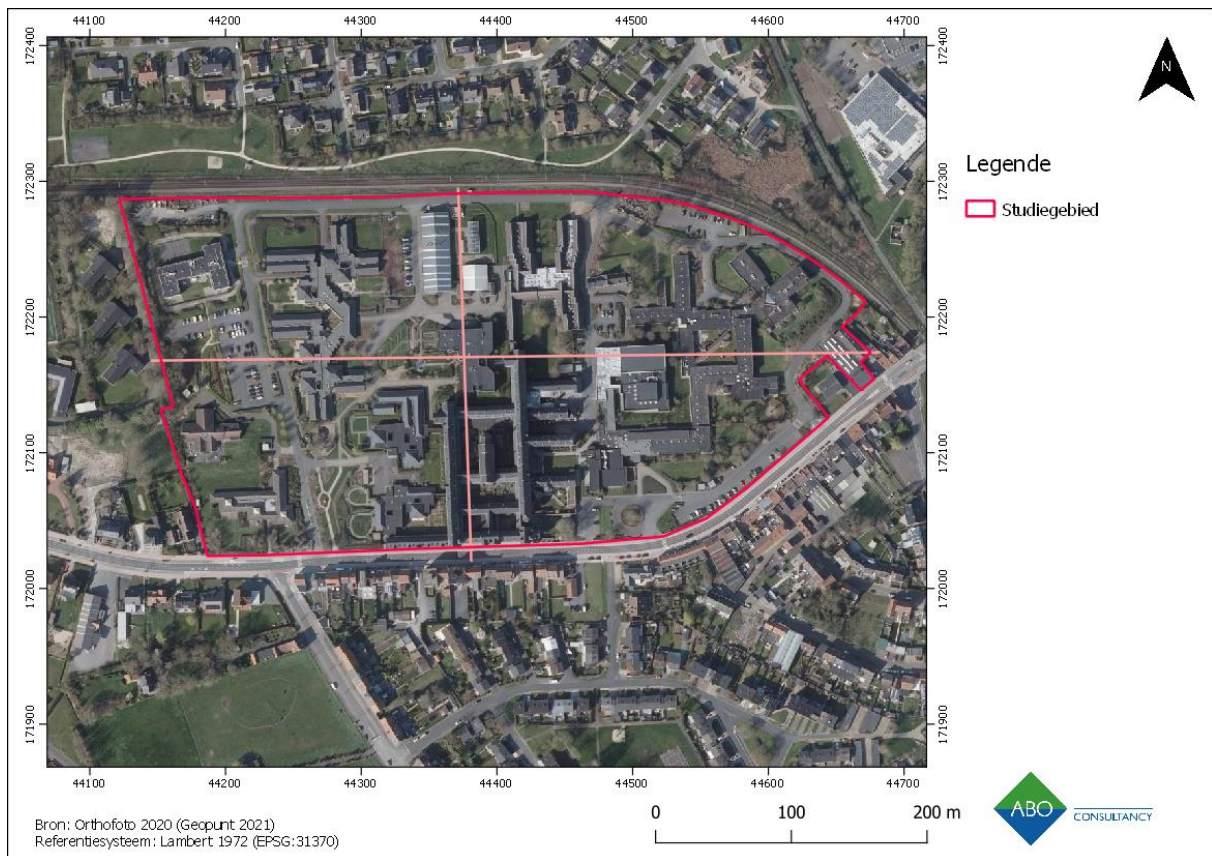
Het studiegebied (figuur 12) bevindt zich op een lichte verhoging in een lager gelegen landschap, aan de noordelijke voet van de West-Vlaamse heuvelrug. Wat verder ten oosten bevindt zich nog een uitloper van deze heuvelrug. De stadskern van Leper, iets ten oosten van het studiegebied werd ingeplant op 2 uitlopers van de midden-West-Vlaamse heuvelrug, daar waar de vallei van de Leperlee zich in deze heuvelrug ingesleten heeft.

De locatie is gunstig voor bewoning, ook tijdens de steentijd. De voorkeur zal tijdens de steentijd evenwel zijn uitgegaan naar de hoger gelegen gronden ten zuiden en oosten van het studiegebied.

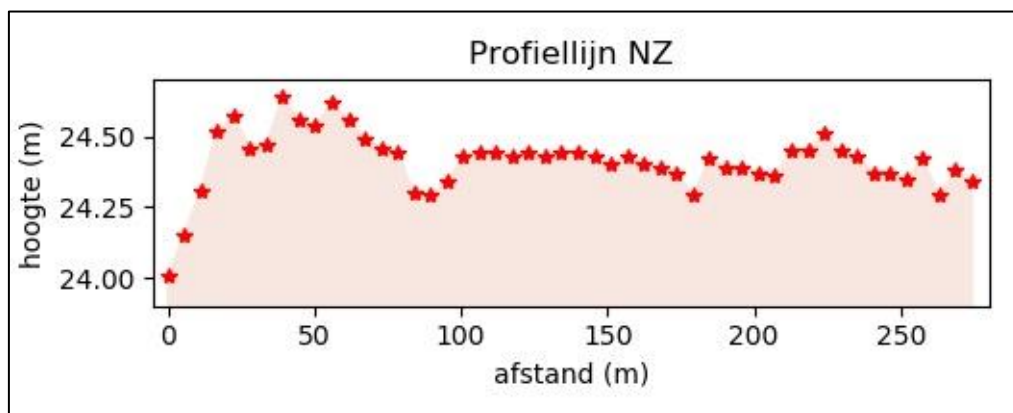

Figuur 13: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de skyview (Figuur 13) zien we binnen het studiegebied geen grote hoogteverschillen. De bebouwing binnen het studiegebied is duidelijk te zien. Aan de oostelijke grens is een lager gelegen zone te zien, mogelijk van een vijvertje. Rondom het studiegebied is eveneens bebouwing te zien van de omliggende wijken. Ten oosten is het kanaal Ieper-Komen te zien.

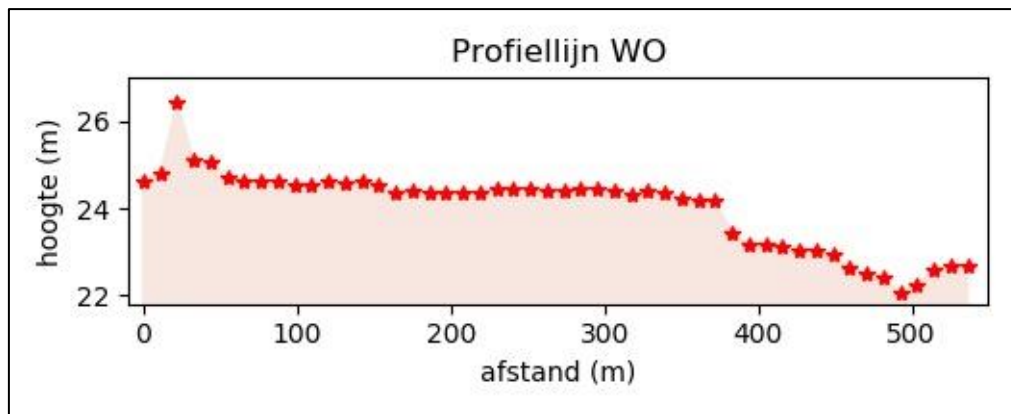
Figuur 14: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2021)

Figuur 15: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2021)

Op het hoogteprofiel van noord naar zuid (Figuur 15) bedraagt het verschil tussen het hoogste en het laagste punt ca. 75cm. Het studiegebied is hoger gelegen dan het treinspoor meteen ten noorden. Over het algemeen is er binnen het studiegebied weinig verschil in hoogte te op te merken.

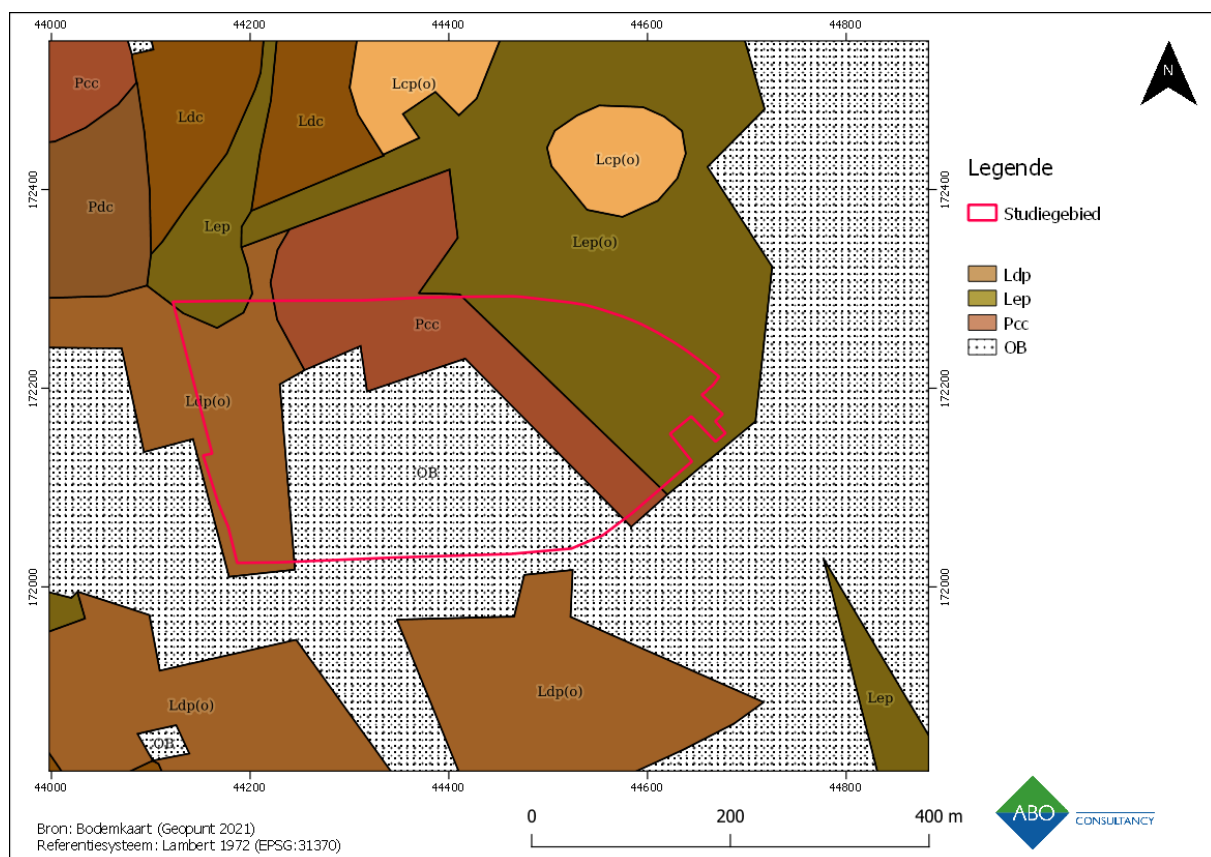

Figuur 16: Profiellijn west-oost (Geopunt 2021)

Op het hoogteprofiel met een west-oost oriëntatie (Figuur 16) zien we dat het studiegebied een daling kent in oostelijke richting, waar zich de stadskern van Ieper bevindt die gelegen is binnen de alluviale vlakte van de Ieperlee. Het maximale hoogteverschil bedraagt ca. 4m. De daling richting het oosten is vrij geleidelijk.

3.3 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.3.1 BODEMKAART

Figuur 17: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Het grootste gedeelte van het studiegebied is gekarteerd als bodemtype **OB**, een door menselijk ingrijpen gewijzigde bodem waarvan het oorspronkelijk bodemtype niet meer achterhaald kon worden.

Het westen van het studiegebied bestaat uit bodemtype **Ldp**. Het gaat hier om een matig natte zandleembodem zonder profiel. Het gaat om colluviale bodems die worden gekenmerkt door een laag recent geërodeerd sediment. Meestal wordt hieronder een textuur B-horizont aangetroffen. Het colluviaal dek onderscheidt zich door de aanwezigheid van kleine spikkels houtskool en baksteen. Roestverschijnselen beginnen tussen 50 en 80cm-mv. Deze bodems zijn in de winter iets te nat. Het zijn goede landbouw- en weidegronden.

In het middengedeelte van het studiegebied, aan de noordelijke grens, bevindt zich bodemtype **Pcc**. Het betreft een matig droge, lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. De bouwvoor is grijsbruin en ca. 30cm dik. De verbrokkelde textuur B-horizont situeert zich tussen de 50 en 80cm-mv. De waterhuishouding is gunstig en deze bodems zijn er geschikt als landbouwgrond.

In het oosten van het studiegebied komt bodemtype **Lep** voor, een natte zandleembodem zonder profiel. Het gaat hier om een hydromorfe, alluviale bodem die veel te nat is en soms overstromd in de winter. De kleur is grijs met talrijke roestvlekken. Dieper dan 80cm wordt blauwgrijs reductiemateriaal aangetroffen. Dit bodemtype is vooral geschikt als weiland en pas na drainage als akkerland.

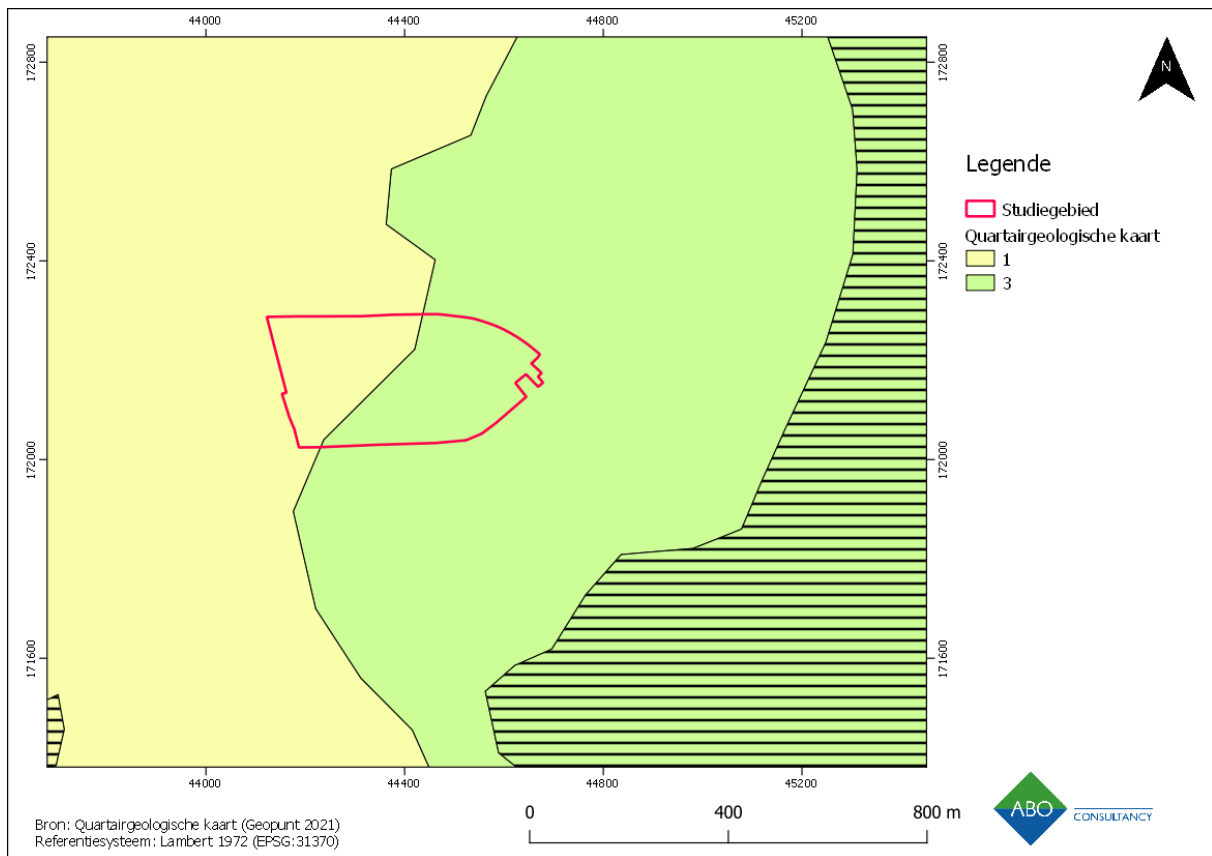
De bodemkaart geeft mooi de landschappelijke ligging van het studiegebied weer, net aan de rand van de alluviale vlakte van de Ieperlee. Het meest oostelijke gedeelte bestaat reeds uit bodemtype Lep, een natte, alluviale bodem.

3.3.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

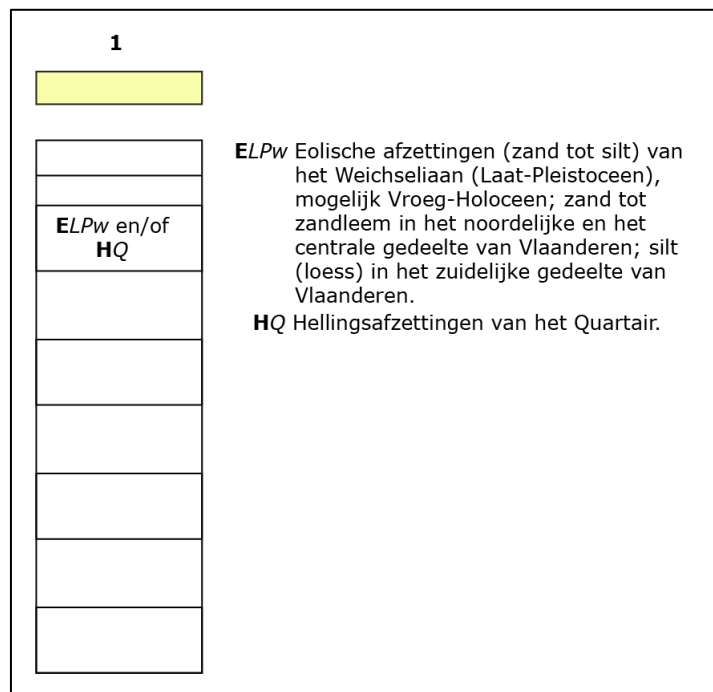
De Quartairgeologische sequentie type 1 (figuur 19) bestaat uit eolische afzettingen (zand tot silt) uit het weichseliaan (laat-pleistoceen) en mogelijk vroeg-holoceen. Het gaat hier dan om zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen. Deze laag is mogelijk gecombineerd met hellingsafzettingen uit het Quartair.

De Quartairgeologische sequentie type 3 (Figuur 20) bestaat uit fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (laat-pleistoceen). Deze laag wordt gevolgd door eolische afzettingen (zand tot silt) uit het weichseliaan (laat-pleistoceen) en mogelijk vroeg-holoceen. Het gaat hier dan om zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen. Deze laag is mogelijk gecombineerd met hellingsafzettingen uit het Quartair.

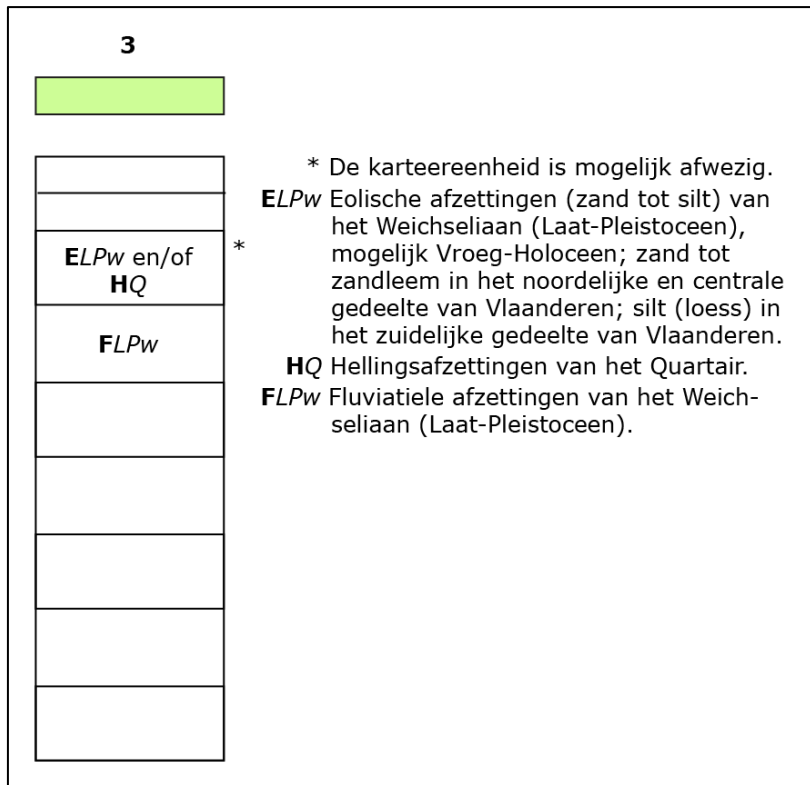
De beide types binnen het studiegebied tonen mooi de ligging aan van het studiegebied aan de rand van de alluviale vlakte van de Ieperlee. De oostelijke zijde bevindt zich nog deels binnen het alluviale afzettingsgebied van de Ieperlee, de westelijke zijde bevindt zich hier buiten.

Figuur 18: Gedigitaliseerde Quartaargeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

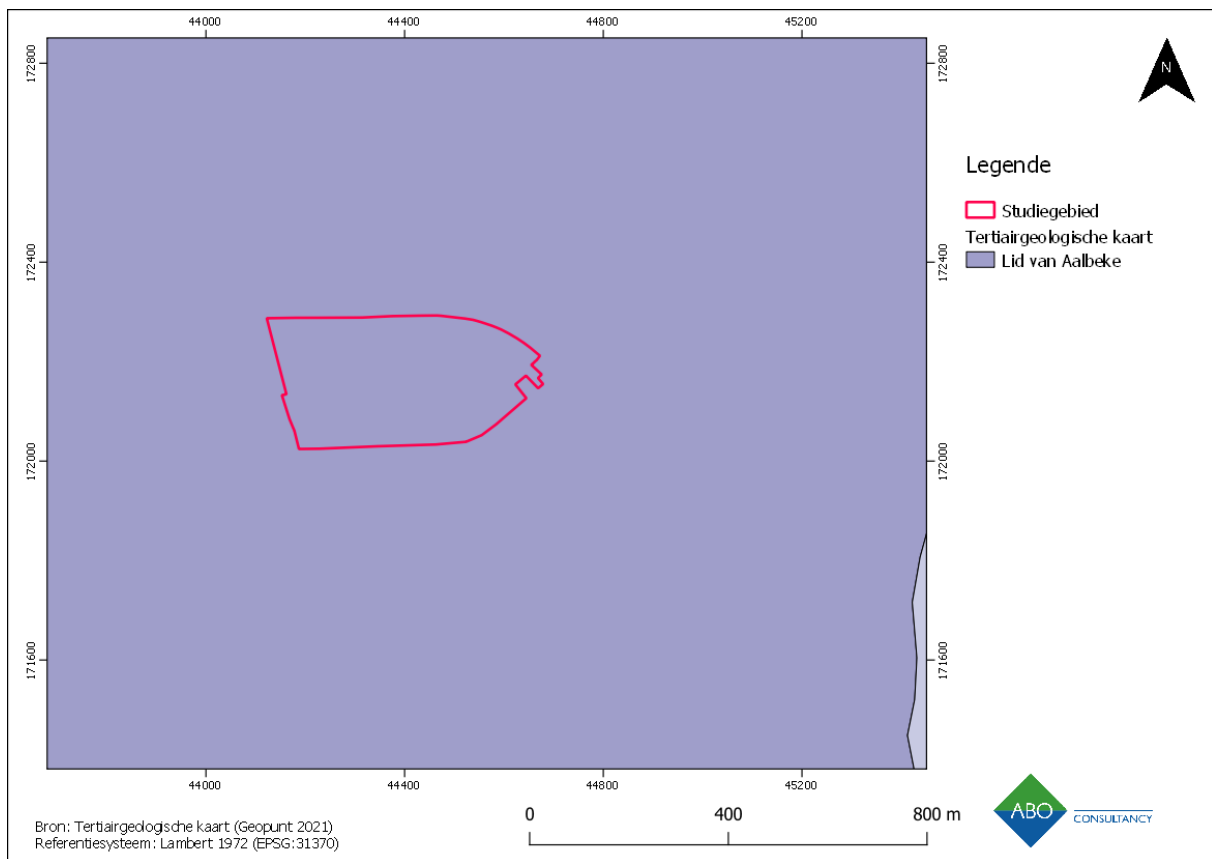

Figuur 19: Quartaargeologische sequentie ter hoogte van het westen van het studiegebied (Geopunt 2021)

Figuur 20: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het westen van het studiegebied (Geopunt 2021)

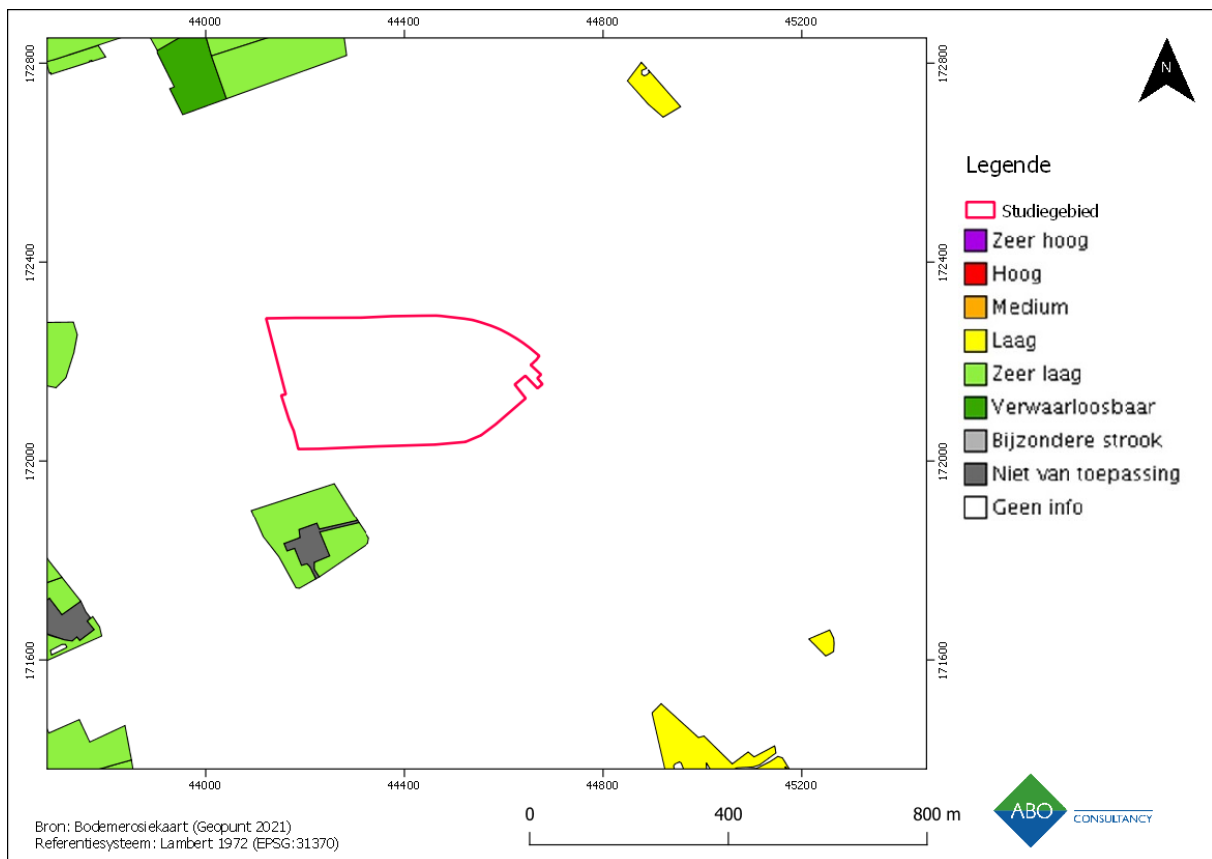
3.3.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 21: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Het studiegebied maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk (figuur 21) en is verder onderverdeeld binnen het lid van Aalbeke. Deze bestaat uit donkergrijze tot blauwe klei en bevat glimmers. Deze klei werd vroeger vaak gedolven voor het maken van dakpannen.

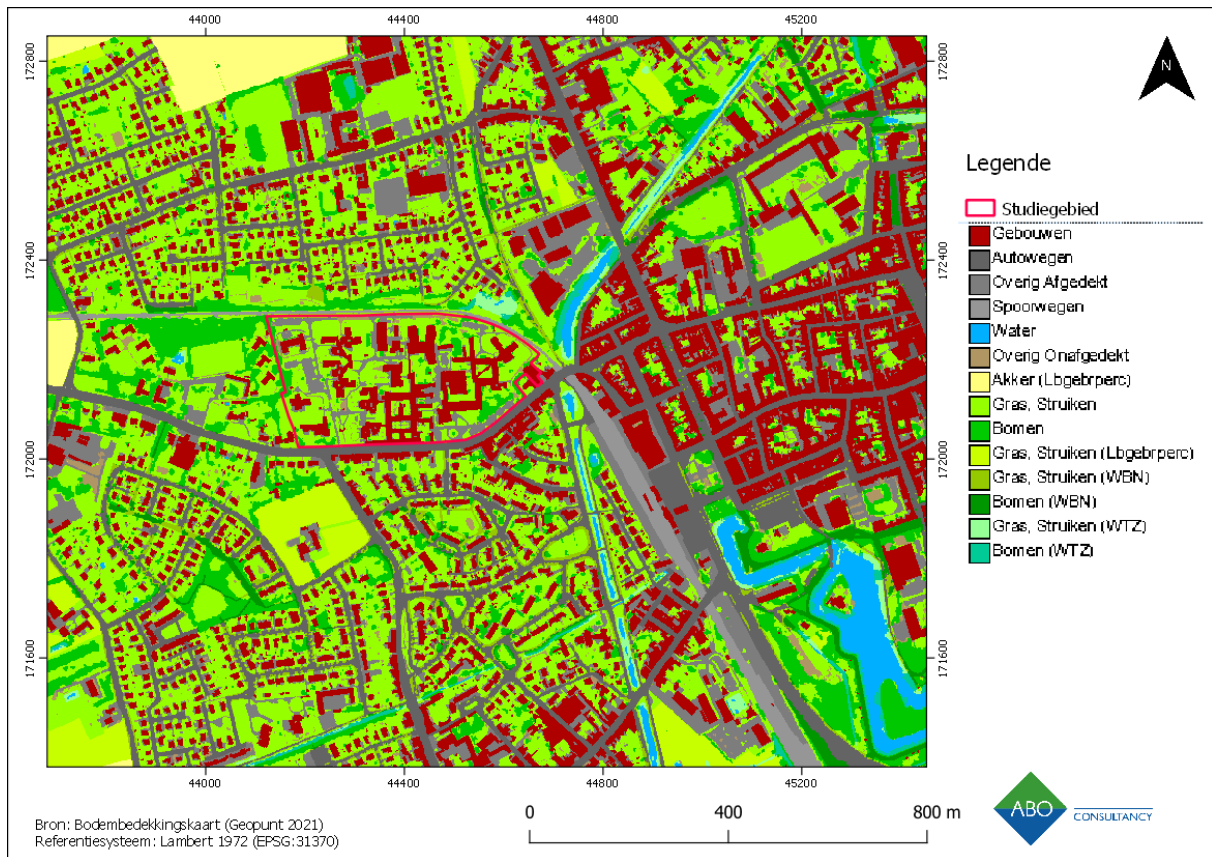
3.3.4 BODEMEROSIEKAART

Figuur 22: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

De potentiële bodemerosie binnen het studiegebied (Figuur 22) is niet gekend. Afgaande op de omringende percelen waar de bodemerosie laag tot zeer laag is, is de kans hoog dat dit ook binnen het studiegebied het geval is.

3.3.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 23: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de bodembedekkingskaart (Figuur 23) zien we binnen het studiegebied de huidige bebouwing van het ziekenhuis. Ten noorden en zuiden van het studiegebied zijn woonwijken te zien en ten oosten de historische stadskern van Ieper. Meteen ten oosten van het studiegebied is het kanaal Ieper-Komen te zien en meteen ten noorden een spoorlijn.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Gedeeltelijk binnen archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geen beschermde stads-of dorpsgezichten in de omgeving.
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Historische Stadskern	Buiten historische stadskern

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Andere historische/ archeologische relictten	Geen andere relictten in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Frickkaart (ca. 1712)	Niet relevant, niet gedetailleerd genoeg
Massekaart (ca. 1729-1730)	Relevant, cf. 4.3.4
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelenkaart (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Trench Map 1918	Relevant, cf. 4.3.6
Recente landschapsveranderingen	
Ortofoto 1971; 1979-1990; 2020	Relevant, cf. 4.4

Figuur 24: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCHE SITUERING

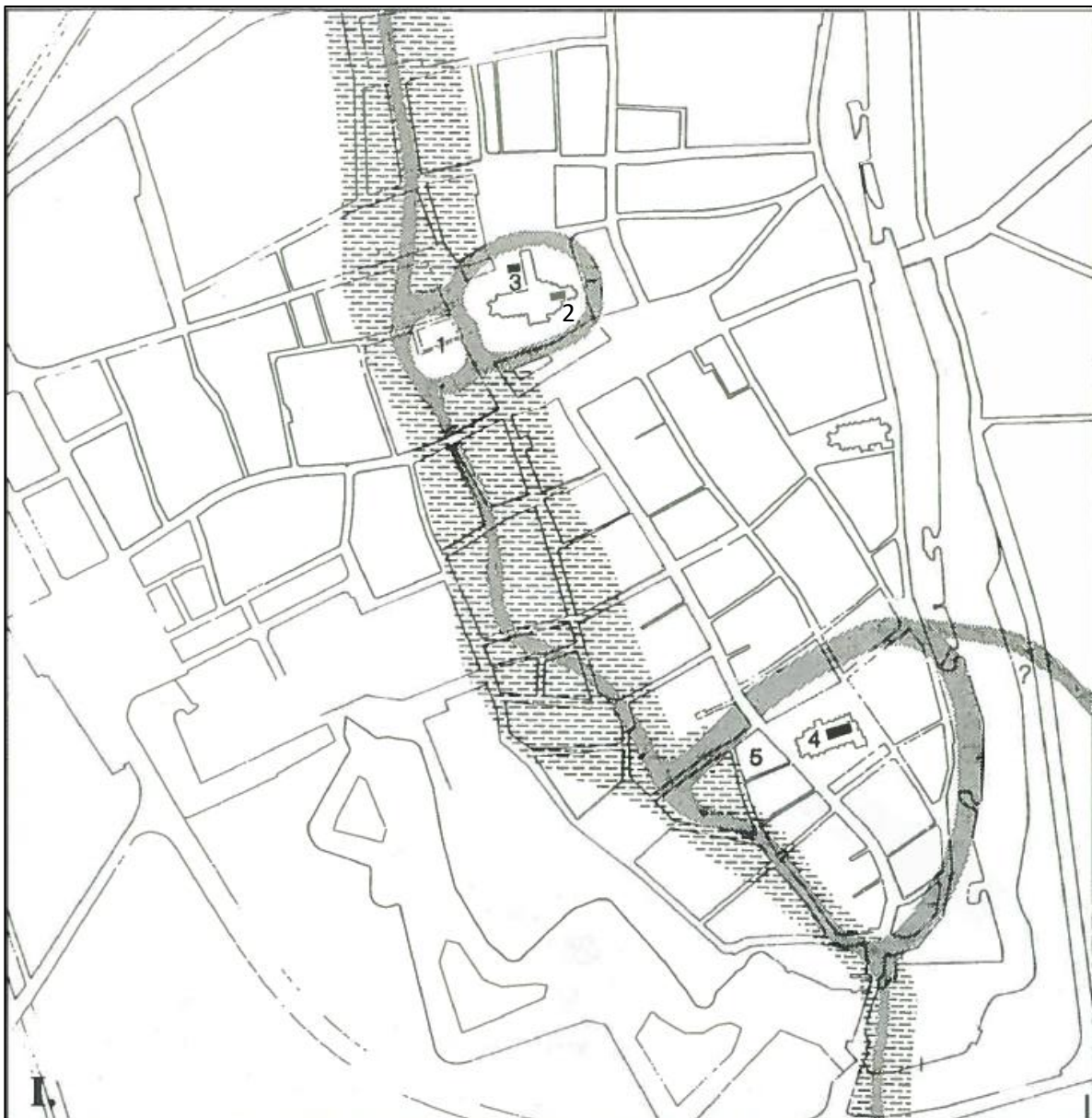
leper wordt voor het eerst vermeld in 1066 als ‘Villa Iprensis’. Er zijn echter aanwijzingen dat leper zou teruggaan op een Karolingische fiscus gezien in de historische bronnen sprake is van het heffen van een ‘voedermont’rente, die in deze periode zijn oorsprong heeft. De naam leper komt oorspronkelijk van ‘lepere’, de waterloop waarlangs de stad zich ontwikkelde. Momenteel is deze rivier gekend als de leperlee.

De landschappelijke situatie was bepalend voor het ontstaan en de vroegste ontwikkeling van de stad. leper is namelijk gelegen op 2 uitlopers van de midden-West-Vlaamse heuvelrug, daar waar de vallei van de leperlee zich in deze heuvelrug ingesleten heeft. De rivier liep ter hoogte van het 12de-eeuwse ‘Zaalhof’ (zie verder in dit hoofdstuk) uit in een brede bedding. De leperlee zorgde voor een verbinding met de Vlaamse kustvlakte en Brugge. In de middeleeuwen werd ook de weg Brugge-Rijsel aangelegd. Deze kruiste de leperlee ter hoogte van de stad leper en zorgde zo voor een verbinding met het Leiebekken en Noord-Frankrijk. Beide verbindingen waren economisch zeer voordelig voor de lakenproductie waarvoor het middeleeuwse leper gekend was. De wol om het laken te produceren en de afzetgebieden voor het afgewerkte product waren op deze manier goed toegankelijk (Mus O., Trio P., Allemon J., 2010.)

Aanvankelijk waren er verschillende kernen waaruit leper zich verder ontwikkelde. Het grondgebied van de ‘Villa Iprensis’ omsloot volledig de latere kernstad. Het centrum van de villa, de ‘curtis’, zou zich mogelijk bevonden hebben ter hoogte van de huidige Sint-Maartenskerk. Op dezelfde plaats ontstond in de vroege middeleeuwen een bewoningskern. Dit was of evolueerde tot een grafelijke nederzetting

waarbij een motteheuvel met neerhof werd opgericht (Mus O., Trio P., Allemon J., 2010). Aanwijzingen hiervoor kunnen gezien worden in de percelering. In 2015 werden bij rioleringswerken ook een gracht en restanten van een brug geregistreerd (Dewilde 2015). De werken werden uitgevoerd ter hoogte van de Diksmuidestraat en de Henri Cartonstraat. Op het einde van de 11de eeuw evolueerde de motte dan tot een burgerlijke nederzetting. In de 11de en 12de eeuw werd deze nederzetting omwald door de 'Sceuvelsgracht'.

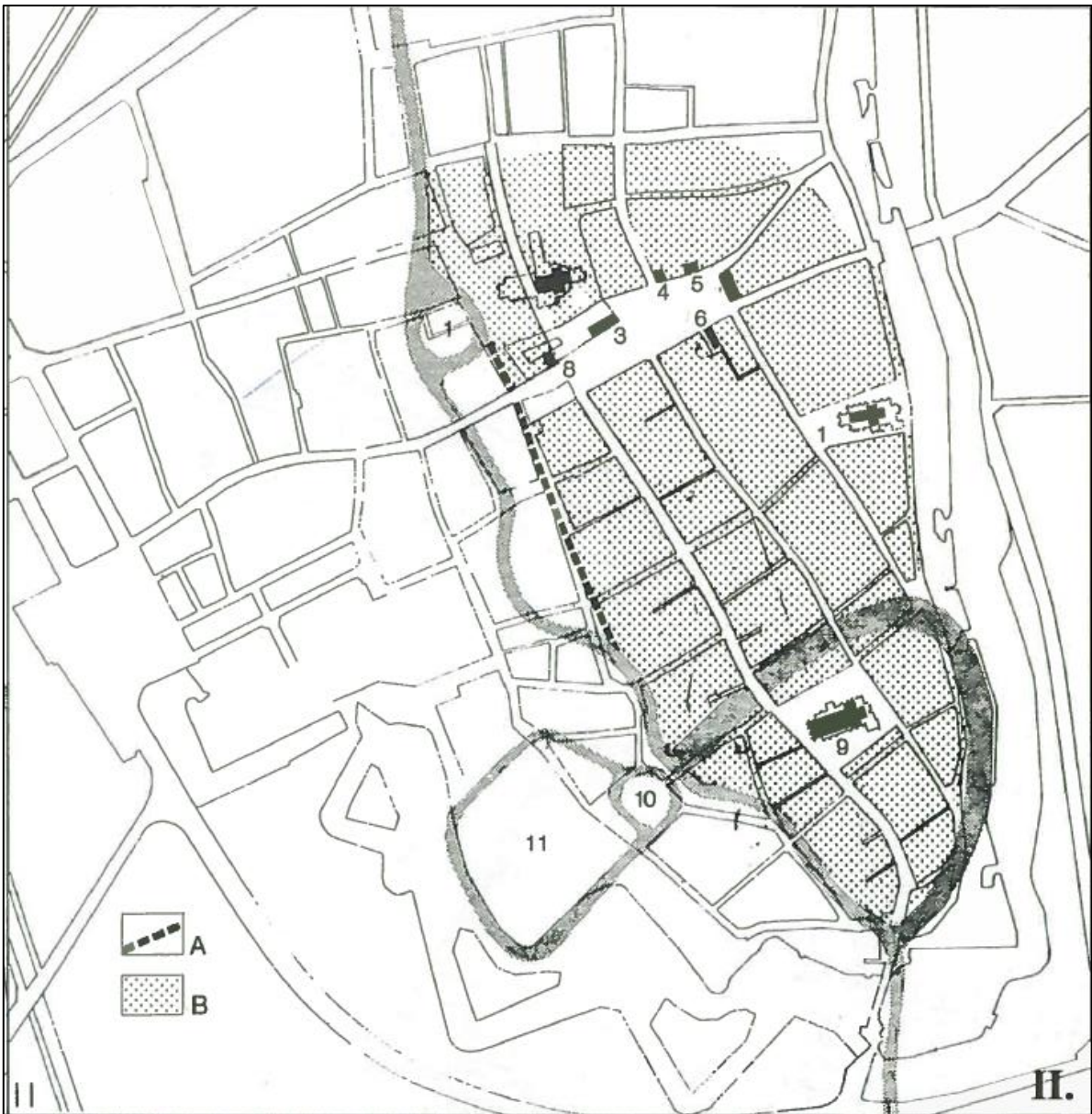
Een tweede kern bevond zich rond de Sint-Pieterskerk en is waarschijnlijk eveneens ontstaan in de vroege middeleeuwen. Hier ging het om een handelsnederzetting (portus) die begin 12de eeuw voorzien was van een D-vormig omwalling aansluitend op de Ieperlee (Termote J., 1990). Figuur 25 geeft een visuele weergave van beide ontstaanskernen.

Figuur 25: oudste kernen van Ieper. Legende: 1. Motteheuvel 2. Castrale kapel Sint-Martinus 3. Grafelijke spijker voor graanopslag 4. Sint-Pieterskerk 5. Marktplein. Het raster geeft de zone van het alluvium aan. (Termote J., 1990)

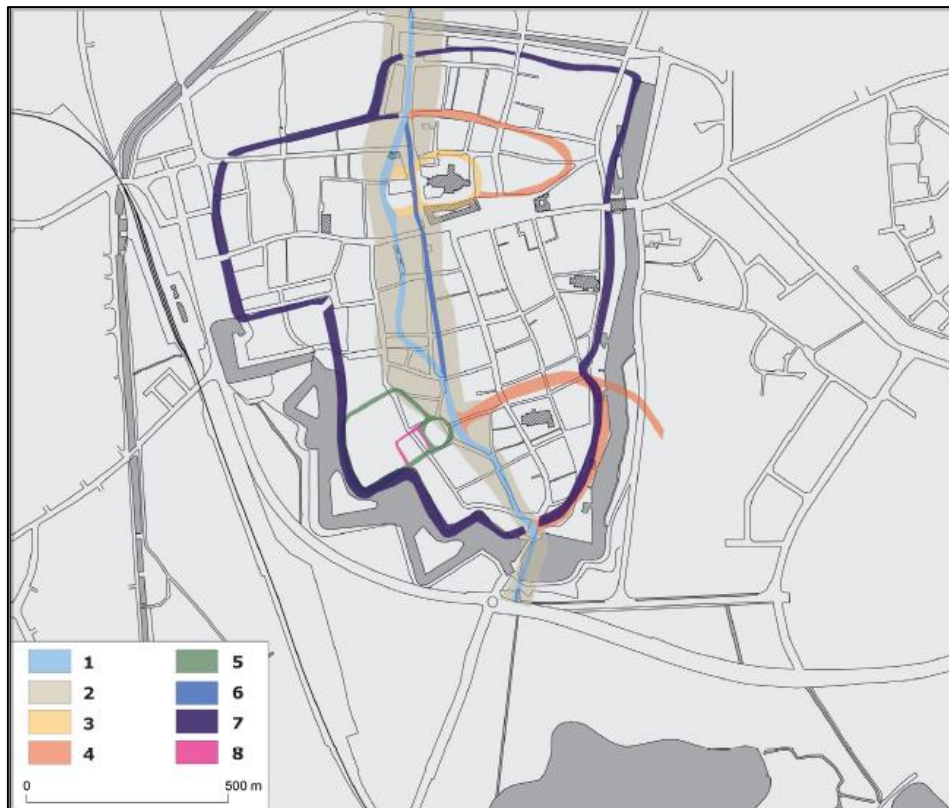

Eind 12de eeuw werd het 'Saelhof' opgericht. Op deze plaats, ten westen van de Sint-Pietersportus, liet Filips van de Elzas een residentie met kapel optrekken (Termote J., 1990). De motte nabij de latere Sint-Maartenskerk werd dus verlaten. De bouw van deze grafelijke residentie op de linkeroever van de Ieperlee is het gevolg van een politiek conflict tussen het grafelijke castrum rond de Sint-Maartenskerk en de portus rond de Sint-Pieterskerk. Vanaf het begin van de 12de eeuw was tussen deze centra een hevige strijd ontstaan, t.g.v. de opgave van de grafelijke versterking ten voordele van een nieuw handelscentrum in de omgeving van de huidige markt. Via grafelijke schenkingen verwierf het kapittel van de Sint-Maartenskerk de grafelijke gronden van het neerhof, alsook grond ten noorden en ten zuiden van het oude mottekasteel (Mus O., Trio P., Allemon J., 2010. Het neerhof werd volledig opgegeven en de grachten werden gedempt (Termote J., 1990). Door deze grafelijke initiatieven voelde het handelscentrum rond de Sint-Pieterskerk zich in zijn belangen bedreigd. Na de moord op Karel de Goede (ca. 1128) en de daaropvolgende opvolgingsstrijd kende het conflict zijn hoogtepunt. Uiteindelijk werd de strijd beslecht in het nadeel van de portus rond de Sint-Pieterskerk (Termote J., 1990). De excentrische ligging van de nieuwe grafelijke residentie is vermoedelijk niet toevallig: de versterking werd immers opgetrokken in de onmiddellijke nabijheid van de Sint-Pietersparochie. Mogelijk werd het mottekasteel opgetrokken als dwangmotte tegen de rumoerige burgerij van de Sint-Pietersportus (Berkers 2006). Figuur 26 geeft de veranderingen in de stadsontwikkeling van Ieper in de 12de eeuw visueel weer. Op deze figuur zien we ook dat de 'Ieperlee' gedeeltelijk werd rechtgetrokken tussen de Sint-Pietersportus en de Sint-Maartenskerk. Deze kanalisering is gekend als 'Schipleet'. De huidige benaming in de volksmond van de zone aan de Sint-Maartenskerk, het Vandenpeerenboomplein en het Astridpark als 'De Leet' is hiervan afkomstig. De rivier die tot de 12de eeuw gekend was als 'Iepere' wordt vanaf nu aangeduid als 'Ieperlee' (Termote J., 1990).

Figuur 26: leper in de 12de eeuw. Legende: A. Schipleet aangelegd midden 12de eeuw B. Stadsareaal tot eind 12de eeuw 1. Mottheuvel 2. Romaanse Sint-Maartenskerk 3. Lakenhalle (1173 eerst vermeld) 4. Grafelijke spijker 5. Grafelijk muntatelier 6. Gevangenis van de burggraaf 7. O.L. Vrouwospitaal 8. Vleeshuis 9. Sint-Pieterskerk 10. Grafelijke motte (Zaalhof) 11. Neerhof grafelijke motte 12. Sint-Jacobskerk (Termote J., 1990)

Bijkomend kan ook nog vermeld worden dat de Sint-Maartenskerk in de 11de en 12de eeuw omgord werd door de zgn. 'Sceuvelsgracht'.

Figuur 27: De Sceuvelsgracht rondom de Sint-Maartenskerk (bovenaan) Legende: 1 Ieperlee; 2 Vallei van de Ieperlee; 3 Sint-Maartens motte en neerhof; 4 Omwalling van de Sint-Martinus en Sint-Pietersparochie (11de-12de eeuw); 5 Zaalhof - motte en neerhof (vanaf 1127); 6: Schipleet; 7 Omwalling; 8 Gereduceerd neerhof van het Zaalhof (Dewilde M., 2015)

In 1240 ontstond er een hevige brand te Ieper die de helft van de stad in de as legde (Vanherpe I., 2014). Tussen 1214 en 1248 werd de eerste stadsversterking rond de stad aangelegd. De buitenwijken ten noorden van de stad werden hier niet in opgenomen. Begin 14de eeuw werden deze alsnog opgenomen binnen de 'Uterste Veste'. Gezien zowel de stadsvesten als de 'Uterste Veste' bestonden uit grachten en aarden wallen stelde dit qua verdediging niet zo veel voor. Deze 'Uterste Veste' bevindt zich deels binnen het studiegebied (cf. hst. 4.2.3). Eind 14de eeuw werd de stad dan ook door de Bourgondische hertog Filips de Stoute aangemaand de stad beter te versterken. De 'Uterste Veste' werd opgegeven en de oorspronkelijke 13de-eeuwse vesten werden nu in steen opgetrokken. Ieper had tijdens de 14de eeuw erg geleden onder de Honderdjarige Oorlog en de Opstand van Gent tegen de hertog van Bourgondië. In 1383 vond het Beleg van Ieper plaats. Het ging om een gezamenlijke belegering door de Engelsen en de Gentenaars die de stad enorme schade toebracht. In de 14de eeuw werd Ieper net zoals de rest van Vlaanderen ook getroffen door de pest. Na deze rampen was het inwoneraantal drastisch gezakt zodat de 'Uterste Veste' toch niet meer nodig was. De nieuwe Bourgondische stadsversterking bestond uit een stenen muur, torens, stadspoorten en een aarden binnenwal (Mus et al. 1992). De reeds eerder aangelegde grachten werden behouden.

In de 15de en 16de eeuw daalde de lakenproductie drastisch en zette zich een definitief economisch verval van de stad in. Het kerkelijke belang van de stad groeide wel. In de geest van de contrareformatie werd in 1559 het bisdom Ieper opgericht met de Sint-Maartenskerk als kathedraal (Sint-Maartenskathedraal) (Mus et al. 1992). Toch had de stad ook te lijden onder de Tachtigjarige Oorlog en de godsdienststroebeelen: in 1566 vond de Beeldenstorm plaats en in 1578 werd de stad

ingenomen door de Geuzen en dus protestants gemaakt (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017f). Dit duurde tot de Spanjaarden de stad in 1583 opnieuw veroverden. Deze legden meer moderne versterkingen aan met ravelijnen en een vijfhoekige citadel.

Begin 17de eeuw, met de regering van aartshertogen Albrecht en Isabella, brak een periode van rust aan. Er was opnieuw groei waar te nemen en de economie zwengelde weer wat aan. Veel kloosters kwamen zich voor de veiligheid binnen de muren vestigen wat ook zorgde voor de oprichting van kloosterscholen en het opzetten van systemen voor armenzorg. Rond deze tijd kwam het Jansenisme op. Een stroming binnen de katholieke kerk die genoemd werd naar een bisschop van Ieper: Cornelius Jansenius. Deze stroming werd door de paus als ketters veroordeeld, hoewel er na zijn dood in 1640 te Ieper nog diverse kanunniken deze leer steunden (Mus et al. 1992). Zijn graf bevindt zich in de Sint-Maartenskerk (cf. hst. 4.2.5).

In 1678 werd Ieper tijdens de Hollandse Oorlog ingenomen door Frankrijk. Louis XIV besloot om de ingenomen stad te voorzien van een Vaubanversterking. Een gedeelte van deze versterking bevond zich binnen het studiegebied (cf. hst. 4.3). De hoofdomwalling werd versterkt met bastions en de grachten werden verbreed en verdiept. In de grachten werden bijkomende verdedigingselementen zoals *demi-lunes* en *contre-gardes* aangelegd. Verder werden ook nog 4 voorversterkingen gebouwd. Het gaat hier om hoornwerken. deze bestonden uit 2 halve bastions verbonden door een *courtine*. Aan de zijkant van deze constructie werden ook nog 2 muren (vleugels) voorzien om verbinding te maken met het hoofdwerk. Figuur 28 geeft een visuele weergave van de Vaubanversterking rond Ieper in de 18de eeuw (Stedelijk Museum Ieper).

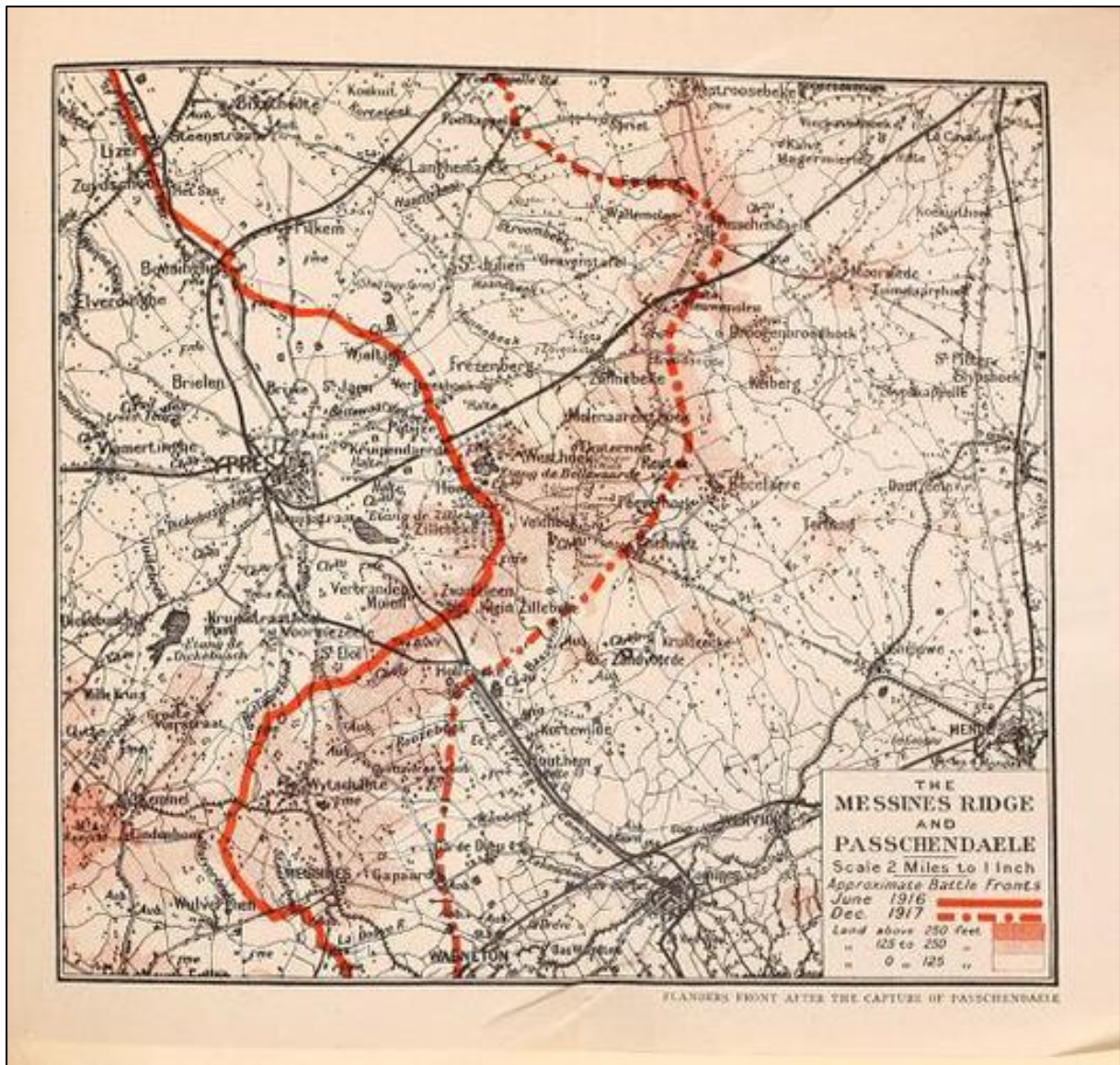
Figuur 28: Anoniem grondplan van de Vaubanversterking rond Ieper uit de 18de eeuw, met indicatie van het studiegebied in het rood. (Stedelijk Museum Ieper)

Na de Franse bezetting kwam vanaf 1713 de Oostenrijkse bezetting. Eind 18de eeuw liet keizer Jozef II de Vaubanversterking gedeeltelijk ontmantelen. Ook het hoornwerk van Elverdinge en Belle werd afgebroken. De hoofdomwalling bleef evenwel bestaan. In 1792, nog steeds onder Oostenrijks bewind, werd een deel van de versterkingen opnieuw aangelegd. Er werden demi-lunes en contregardes aangelegd en er werd ook een soort hoornwerk aangelegd ter hoogte van het hoornwerk van Elverdinge. Tussen 1794 en 1814 werd Ieper opnieuw bezet door de Fransen. Dit had gevolgen voor de diverse kloostergemeenschappen. In 1801 werd het bisdom te Ieper afgeschaft en vervangen door een dekenij (Mus et al. 1992). De voorwerken werden grotendeels ontmanteld. Het hoornwerk van Elverdinge kreeg wel een gedeeltelijke restauratiebeurt.

Tijdens het Hollands bewind (1815-1830) werden de versterkingen opnieuw opgeknapt. Er werden ook opnieuw een groot aantal voorwerken aangelegd. Na de onafhankelijkheid van België en de beslissing om de verdediging te organiseren via de fortengordels rond Antwerpen worden de versterkingen in Ieper deels afgebroken. Ieper blijft nu nog steeds voor een gedeelte omgord door de oude Vaubanversterkingen. Binnen het studiegebied werden de versterkingen tijdens de 19de eeuw definitief afgebroken.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden Ieper en de omliggende gemeenten zwaar geteisterd en volledig van de kaart geveegd, hoewel het front niet aan de stad zelf lag. Het psychiatrisch centrum, in 1900 geopend binnen het studiegebied, werd in gebruik genomen als lazaret. Ten oosten van Ieper vormde het noord-zuidfront een om de stad lopende bocht genaamd 'Ypres Salient'. Dit gebied vormde een van de kernpunten van de stellingenoorlog. Het is een 'saillant', een gebied dat vooruitstak in het door de Duitsers bezette gebied. Het bevond zich ten oosten van de stadskern van Ieper, terwijl het studiegebied ten westen van de stadskern gelegen is. Tussen 1914 en 1917 veranderde de frontlijn nauwelijks. Vanaf 1917 wonnen de geallieerde troepen terrein (Commonwealth War Graves Commission 2018). Figuur 29 geeft een visuele weergave van de 'Ypres Salient'.

Figuur 29: De Ypres Salient. Legende: rode lijn. Front tot juni 1916; rode stippellijn. Front in december 1917. (British Library 2018)

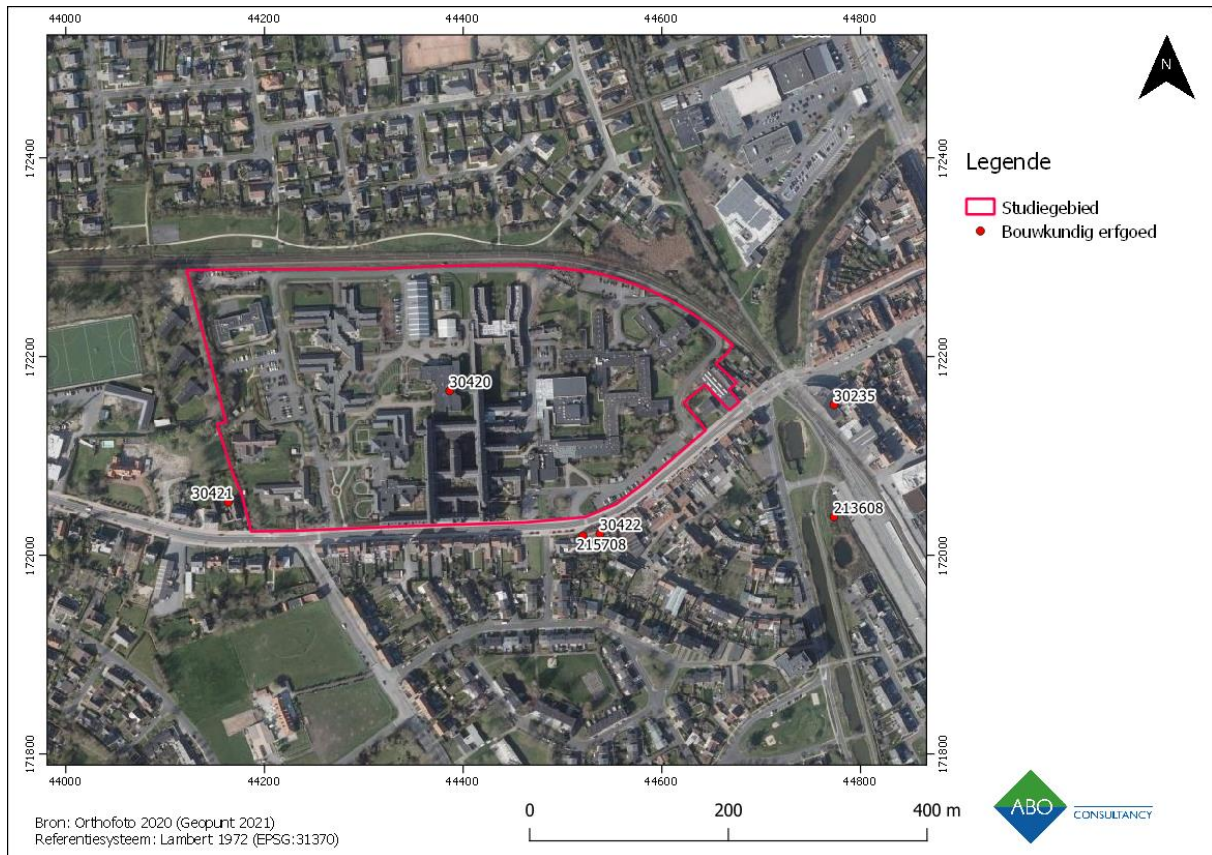
Figuur 30: De vernieling van het Heilig Hart ziekenhuis te Ieper (Westhoek verbeeldt 2021)

Na de Eerste Wereldoorlog werd Ieper heropgebouwd, maar dit ging gepaard met de nodige discussies. Sommigen wilden de kernstad als ruïne en herinnering aan de oorlog behouden, anderen zagen de stad liever heropgebouwd in de oorspronkelijke stijl. Uiteindelijk werd de stad in grote lijnen terug opgebouwd naar de vooroorlogse toestand. Ook binnen het studiegebied werden de gebouwen in behoudende stijl opnieuw opgebouwd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef de schade in Ieper vrij beperkt (Agentschap Onroerend Erfgoed 2021).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 31: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed nabij het studiegebied (Geopunt 2021)

Het bouwkundig erfgoed (Figuur 31) in de omgeving van het studiegebied dateert telkens uit de 20ste eeuw. Gezien dit in het kader van deze bureaustudie niet relevant is zullen deze elementen dan ook niet verder besproken worden. Voor de volledigheid worden deze wel opgelijst in onderstaande tabel (Figuur 32).

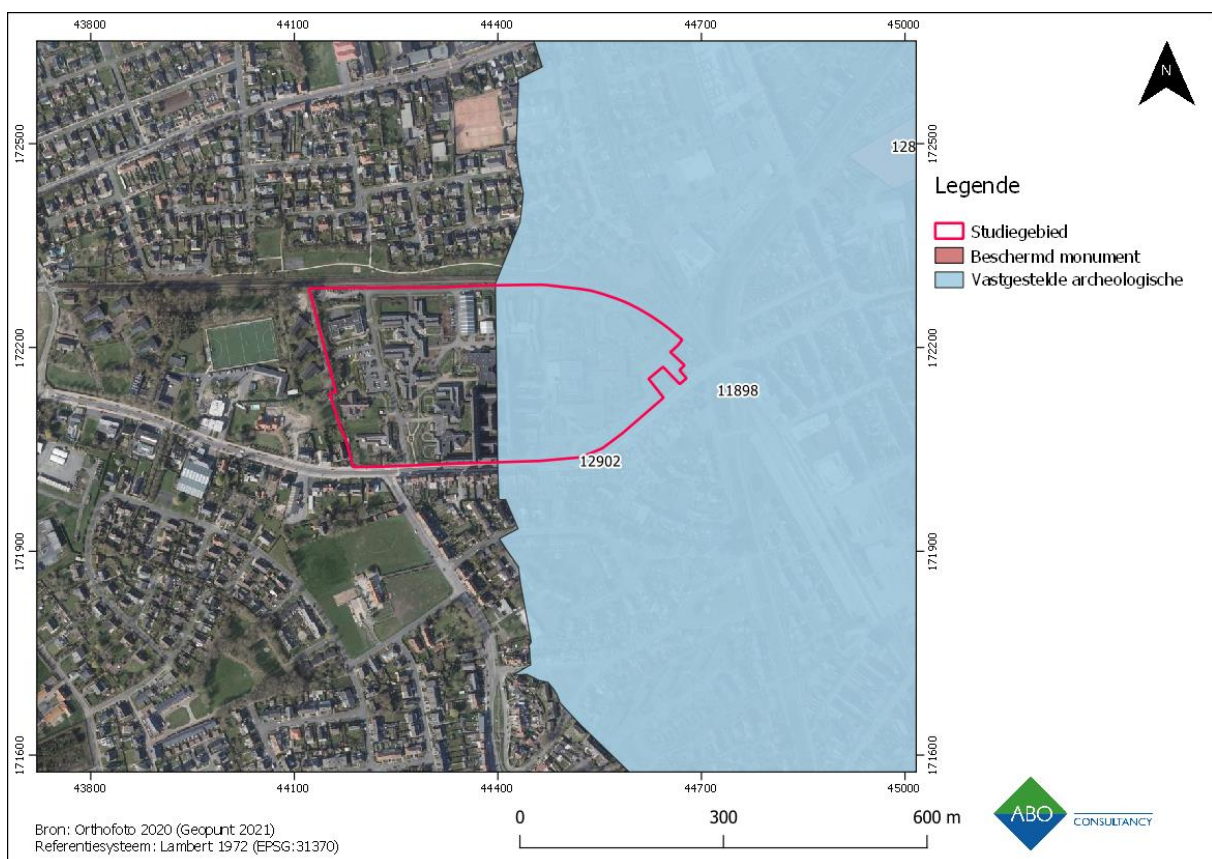
Binnen het studiegebied bevindt zich het Psychiatrisch centrum Heilig Hart en directeurswoning (ID 30420). Het gaat om een groot complex met aanleg naar dambordschema, gemarkeerd door binnenplaatsen - waarin onder meer de kapel-, afgelijnd door een afwisseling van al den niet aansluitende vleugels van doorgaans twee bouwlagen onder zadeldak (leien) en bijkomende muren. Het geheel werd opgericht eind 19de eeuw en werd in gebruik genomen in 1900. De architectuur is naar neogotisch patroon. Na WOI werden de verwoeste gebouwen (cf. hst. 4.1) opnieuw opgebouwd in behoudende stijl.

Ten zuiden van het studiegebied bevindt zich een geallieerde betonnen bunker uit WOI (ID 213608). Deze maakte waarschijnlijk deel uit van een grotere constructie en diende vermoedelijk als bescherming tegen luchtaanvallen. Volgens Britse loopgravenkaarten uit 1918 bevond zich hier een terminus voor smalsporen die richting de zuidelijke Iepersalient liepen.

ID	Omschrijving	Datering
30235	Hopmagazijn	4 ^{de} kwart 19 ^{de} eeuw
30420	Psychiatrisch centrum Heilig Hart en directeurswoning	4 de kwart 19 ^{de} eeuw
30421	Villa	Interbellum
30422	Arbeiderswoningen	Interbellum
213608	Betonnen militaire post station	WOI
215708	Geschilderde muuradvertentie voor Haig House (British Legion). Een onthaalcentrum voor Britse pelgrims naar de vroegere oorlogszone.	Interbellum

Figuur 32: Tabel van het bouwkundig erfgoed nabij het studiegebied (Geopunt 2021)

4.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN EN VASTGESTELDE ARCHEOLOGISCHE ZONE

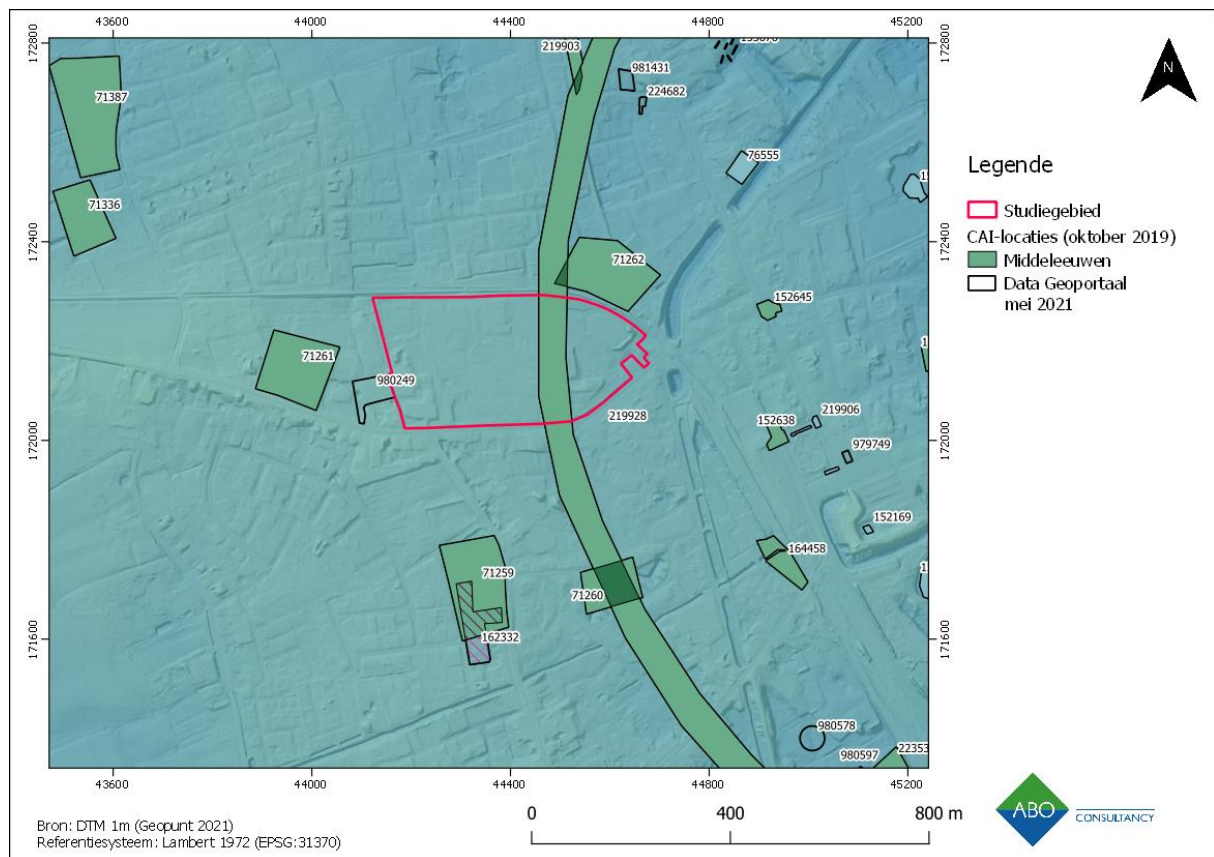
Figuur 33: Beschermde monumenten in de omgeving van het studiegebied (Geopunt 2021)

In de omgeving van het studiegebied bevindt zich één beschermd monument met ID 12902. Het gaat hier om de muurschildering voor Haig House (zie ID 215708, hst. 4.2.1). Het monument werd bewaard omwille van de historische en sociaal-culturele waarde. In de jaren 1930 kwam het fronttoerisme rond leper sterk op gang. Britse pelgrims die de graven van geliefden en de frontlinie wilden bezoeken

werden zo gewezen op het onthaal van het British Legion om hen wegwijs te maken. De muurschildering vormt een zeldzame getuige van het naoorlogs fronttoerisme.

De oostelijke helft van het studiegebied bevindt zich binnen de vastgestelde archeologische zone van Ieper (ID 11898). De historische stadskern is een immense en complexe archeologische zone die het resultaat is van een eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen, meestal een omwalling. De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die soms teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. Voor de afbakening is in eerste instantie gekeken naar het 19de-eeuwse gereduceerde kadaster omdat dit de eerste nauwkeurige kadasterkaart is die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering (Agentschap Onroerend Erfgoed 2021).

4.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 34: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021)

ID	Omschrijving	Datering
71259	Cartografische studie: site met walgracht	Late middeleeuwen
71260	Cartografische studie: site met walgracht	Late middeleeuwen
71261	Cartografische studie: site met walgracht	Late middeleeuwen

71262	Cartografische studie: site met walgracht	Late middeleeuwen
162332	Archeologisch vooronderzoek	Onbepaald, WOI
219928	'Uterste Veste'	Late middeleeuwen
980249	Archeologisch vooronderzoek	WOI

Figuur 35: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021)

ID 71259

Deze melding betreft een site met walgracht die werd vastgesteld op de Ferrariskaart (1771-1778) en de Popp-kaart (ca. 1842). Thans zijn er geen sporen meer van bewaard.

ID 71260

Op deze locatie werd eveneens een site met walgracht vastgesteld op de Popp-kaart (ca. 1842). Er is geen relict meer van bewaard.

ID 71261

Op deze plek werd een site met walgracht vastgesteld op de Popp-kaart (ca. 1842). Deze is niet meer zichtbaar in het straatbeeld.

ID 71262

Deze melding gaat over een site met walgracht vastgesteld op de Popp-kaart (ca. 1842). Er zijn geen kenmerken meer van over.

ID 162332

In 2012 werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd langsheen de Capucienenstraat. Er werden enkele grachten en greppels gevonden die niet gedateerd konden worden. Ook werd een muur gevonden die vermoedelijk een recente datering heeft gezien het kleinere baksteenformaat. Uit WOI werden kuilen met munitie aangetroffen, o.a. obussen die op houten liggers waren geplaatst. Van de site met walgracht (ID 71259) die zich op deze locatie zou bevinden werd geen spoor aangetroffen. Mogelijk ligt deze verder naar het noorden (Devroe & Claesen 2012).

ID 21928

In het begin van de 14de eeuw, na een heropflakkering van de Vlaams-Franse twisten, werd een tweede stadsomwalling aangelegd, de zogenaamde 'Uterste veste'. Met de aanleg werd begonnen in 1302, maar deze werd pas voltooid in 1328. Doel van deze stadsomwalling was de beveiliging van de buitenparochies. De totale lengte van de verdedigingsgordel bedroeg 7,6km en omsloot een areaal van 500ha. Na een mislukte Engelse belegering in 1383 werd deze buitenste verdedigingsgordel opgegeven en teruggelegd op de 13de-eeuwse omwalling.

Deze defensieve gordel bestond uit een gracht met aarden wal langs de binnenzijde. Boven op de aarden wal was wellicht een houten palissade opgetrokken. Op de invalswegen werden poorten gebouwd. Het exacte verloop is niet gekend. Archeologisch werd de buitenste wal waargenomen bij het archeologisch onderzoek op de locatie van de Verdrongen Weiden en in de Augustijnenstraat. De trogvormige gracht was ca. 18m breed en had een diepte tot 1,75m. Deze 'Uterste Veste' bevond zich

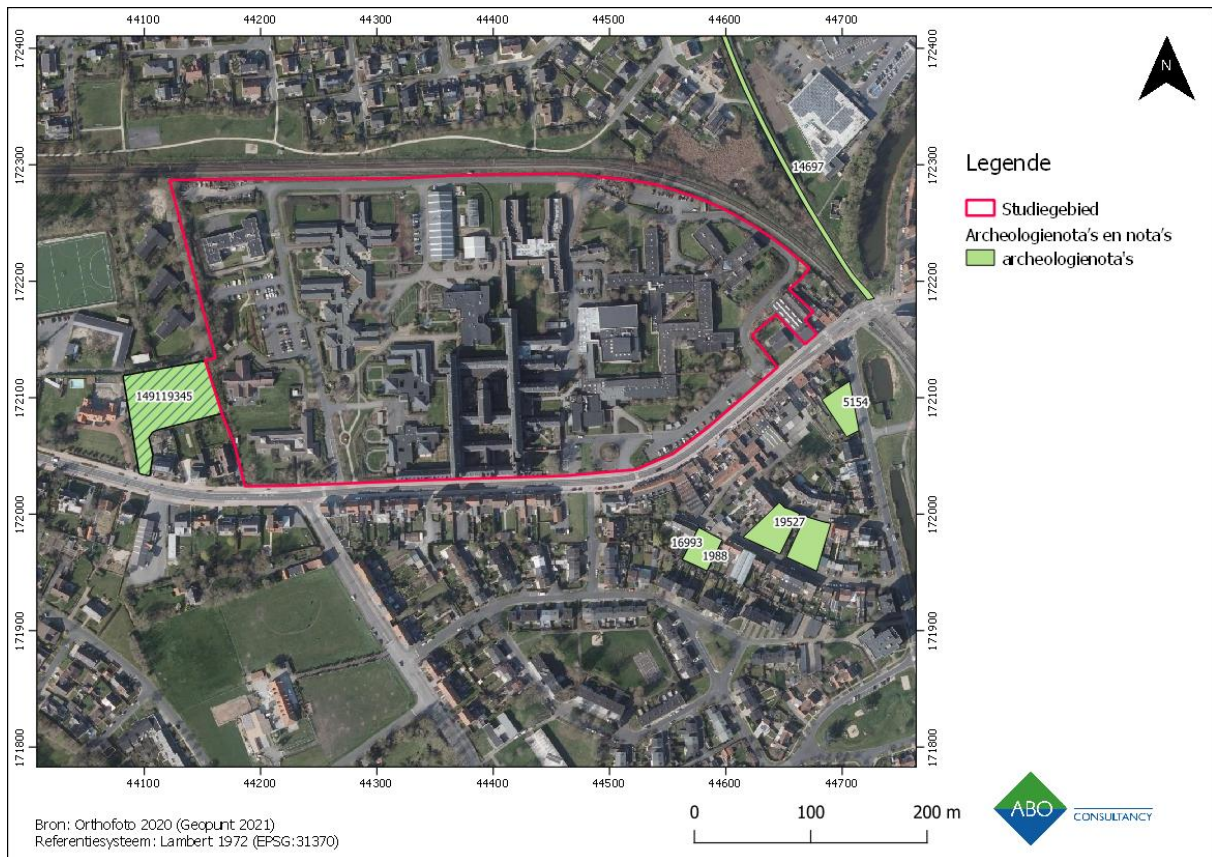
ter hoogte van het oostelijke deel van het studiegebied maar werd wellicht grotendeels uitgewist door de Vaubanversterking uit de 18de eeuw.

ID 980249

Bij een proefsleuvenonderzoek in 2020 langsheen de Poperingseweg werden sporen aangetroffen uit de nieuwste tijd. Er werden veertien sporen aangetroffen: vijf bomputten, vier kuilen, en vijf greppels. De bomputten waren met uitzondering van één gelegen op de oostelijke rand van het projectgebied. De greppels lagen, met uitzondering van één, parallel naast elkaar op het zuidwestelijke uiteinde van sleuf 2. De kuilen lagen eerder verspreid. De ouderdom van de sporen is relatief jong: de bomputten dateren vermoedelijk uit wereldoorlog I, de greppels en kuilen met uitzondering van twee kuilen lijken vrij recent. In één kuil werd industrieel wit aardewerk (komt voor vanaf circa de 19de eeuw) aangetroffen. Verder werd bij metaaldetectie van het teelaardeniveau nog een vermoedelijke metalen bevestigingsbout van een smalspoor aangetroffen. De vondstlocatie situeert zich ongeveer op het traject van een Brits smalspoor op een Britse loopgravenkaart uit 1917 (Vanden Brande & Bartholomieux 2020).

In de nabijheid van het studiegebied werden twee archeologische vooronderzoeken uitgevoerd (ID 162332 en ID 980249). In beide gevallen werden voornamelijk sporen uit WOI aangetroffen, de overige sporen waren voornamelijk eveneens uit de nieuwste tijd. Binnen het studiegebied staat ook de 'Uterste Veste' uit de 14de eeuw (cf. hst. 4.1) aangeduid. De exacte locatie is evenwel niet gekend. Gezien in de 18de eeuw op dezelfde locatie Vaubanversterkingen waren aangelegd is de kans om hier binnen het studiegebied nog sporen van aan te treffen klein. Binnen het studiegebied, dat gelegen was buiten de leperse stadskern, zijn voornamelijk sporen van de Vaubanversterking uit de 18de eeuw en sporen uit WOI te verwachten.

4.2.4 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S WAARVAN REEDS AKTE GENOMEN WERD

Figuur 36: Archeologienota's en nota's in de buurt van het studiegebied (Geopunt 2021)

In de omgeving van het studiegebied bevinden zich vijf relevante archeologienota's en één nota waarvan reeds akte genomen werd.

De archeologienota met ID 14911 werd opgesteld naar aanleiding van een verkaveling. Binnen het kader van de archeologienota werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (zie hiervoor hst. 4.2.3, ID 980249). Het vooronderzoek maakte duidelijk dat er geen archeologische site aanwezig is op het terrein en er geen verdere maatregelen nodig zijn (Vanden Brande & Bartholomieux 2020).

Naar aanleiding van de bouw van een meergezinswoning werd een archeologienota met ID 5154 opgesteld. Op basis van de CAI en de landschappelijke ligging is er een hoog potentieel met name voor sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd (Vaubanversterking). Echter toonden boringen reeds een significante verstoring aan binnen het studiegebied. Ook is de kans groot dat de ontmanteling van de versterkingen, de bouw van het 19de-eeuwse station en de impact van WOI en de heropbouw daarna het studiegebied reeds significant verstoord hebben (Rozek & Laloo 2017).

Er werd een archeologienota met ID 19527 geschreven naar aanleiding van de bouw van nieuwbouwwoningen. Op basis van de landschappelijke ligging nabij de Vaubanversterkingen en de stadsgracht van Ieper wordt uitgesteld vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven geadviseerd (Bot 2021)

ID 1988 werd opgesteld naar aanleiding van de bouw van drie eengezinswoningen. Gezien de beperkte diepte van de fundering en de kleine oppervlakte voorzien voor de dieper gelegen nutsvoorzieningen werden geen verdere maatregelen geadviseerd (Acke et al. 2016). ID 16993 betreft een herwerking

van de bestaande archeologienota na een wijziging van de plannen, het advies blijft echter onveranderd.

De archeologienota met ID 5154 bevindt zich het dichtst bij de locatie waar binnen het huidige studiegebied de werken zullen uitgevoerd worden. Ook binnen deze locatie bevond zich een gedeelte van de Vaubanversterkingen die tijdens de 19de eeuw ontmanteld werden. Men acht de kans groot dat de ontmanteling van de 18de-eeuwse versterkingen, latere bouwwerken en de impact van WOI reeds een grote versterking veroorzaakt hebben. Het studiegebied bevindt zich in dezelfde situatie.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 SANDERUSKAART (1586-1664)

Figuur 37: Aanduiding van het studiegebied op de Sanderuskaart (Flandrica.be)

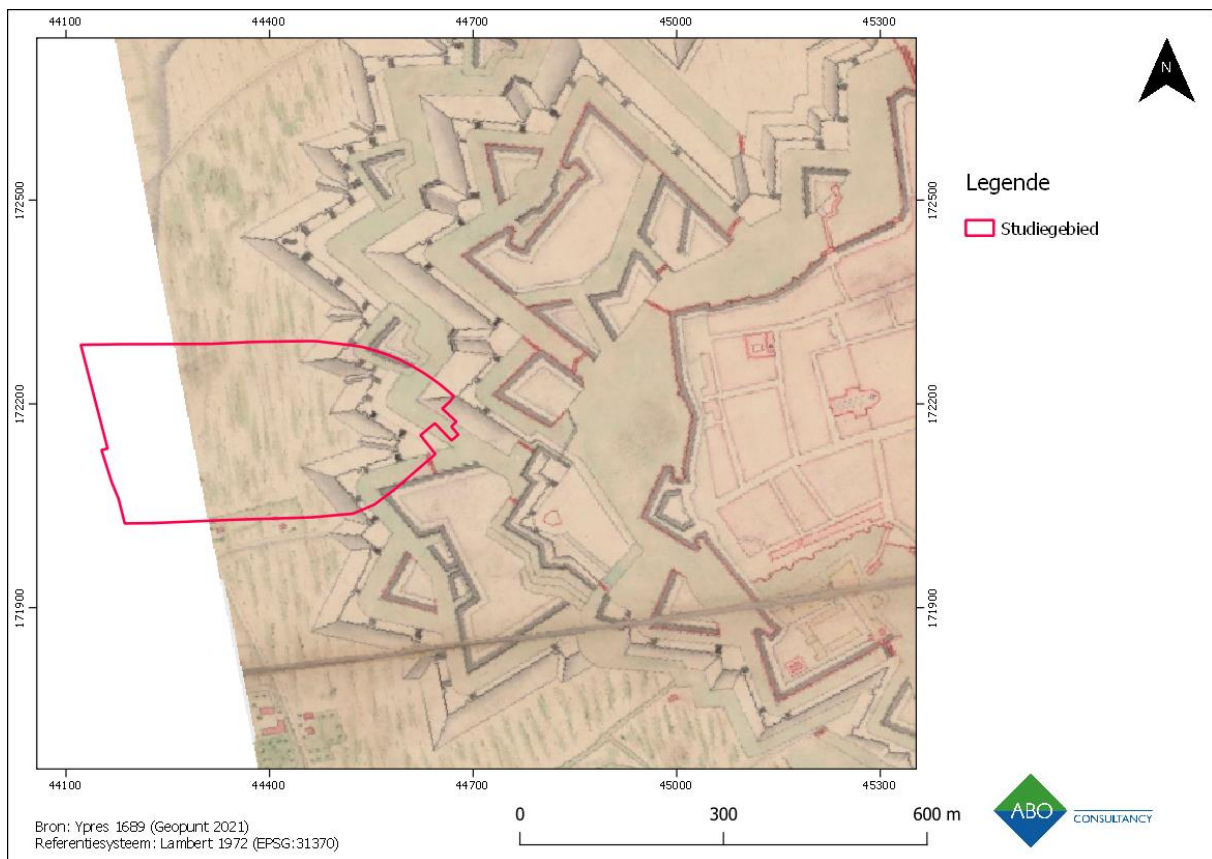
Op de Sanderuskaart (figuur 37) is te zien dat het studiegebied zich buiten de stadswallen bevond. De Vaubanversterking is hier nog niet aanwezig, deze wordt pas opgericht tijdens de 18de eeuw. Op deze kaart is de Bourgondische stadsversterking te zien met stenen muur, aarden wal en gracht. De reeds gegraven grachten voor de 'Uterste Veste' werden behouden (cf. hst. 4.1). De weg naar Poperinge is aangegeven ten zuiden van het studiegebied.

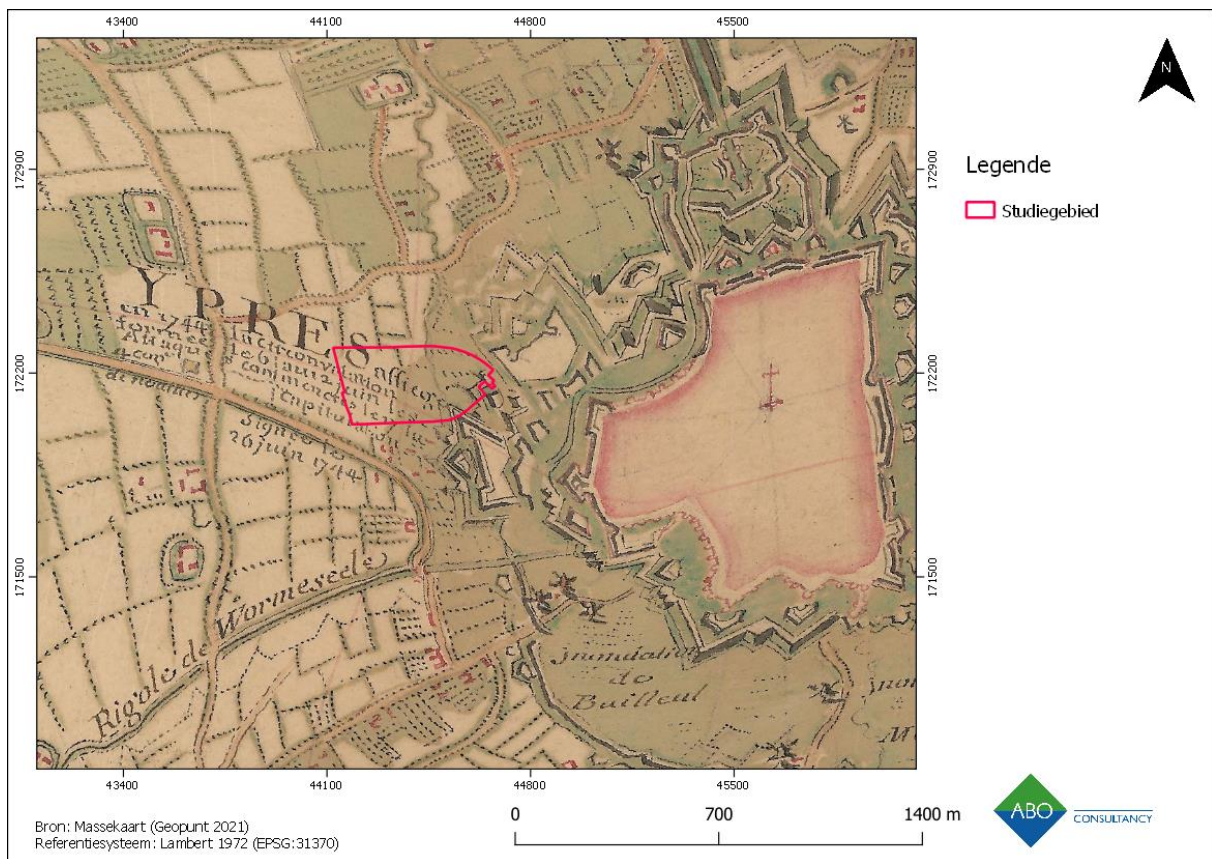
4.3.3 PLAN DE LA VILLE D'YPRES 1689

Figuur 39: Het studiegebied aangeduid op het plan de la ville d'Ypres (Bibliothèque Nationale de France 2021)

Op deze kaart is te zien dat het studiegebied zich deels binnen het hoornwerk van Belle (corne de Bailleul) bevindt. Ten noorden hier van bevindt zich het hoornwerk van Elverdinge (corne de Liverdingue). Tussen het hoornwerk van Belle en Elverdinge bevinden zich vooruitstekende verdedigingselementen (saillants). Ook deze zijn terug te vinden binnen het studiegebied.

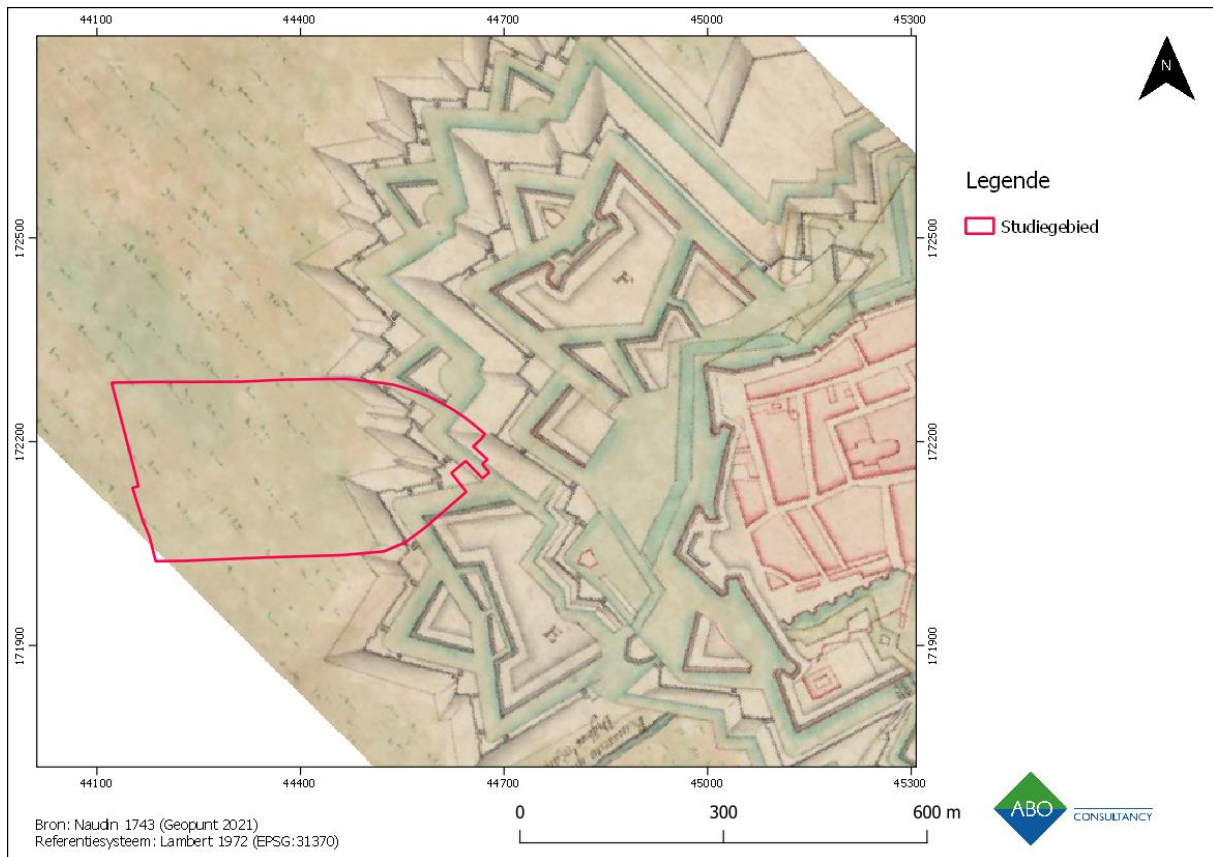
4.3.4 MASSEKAART (CA. 1729-1730)

Figuur 40: Massekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Massekaart (figuur 40) is te zien dat zich een gedeelte van de Vaubanversterking rondom Ieper (cf. hst. 4.1) binnen het oostelijke gedeelte van het studiegebied bevindt. Ten westen van deze versterking is weiland te zien. Ook binnen het studiegebied is een gedeelte weiland te zien. De westelijke helft is in gebruik als akkerland. Verspreid in de omgeving bevinden zich enkele sites met walgracht.

4.3.5 KAART VAN NAUDIN CA. 1743

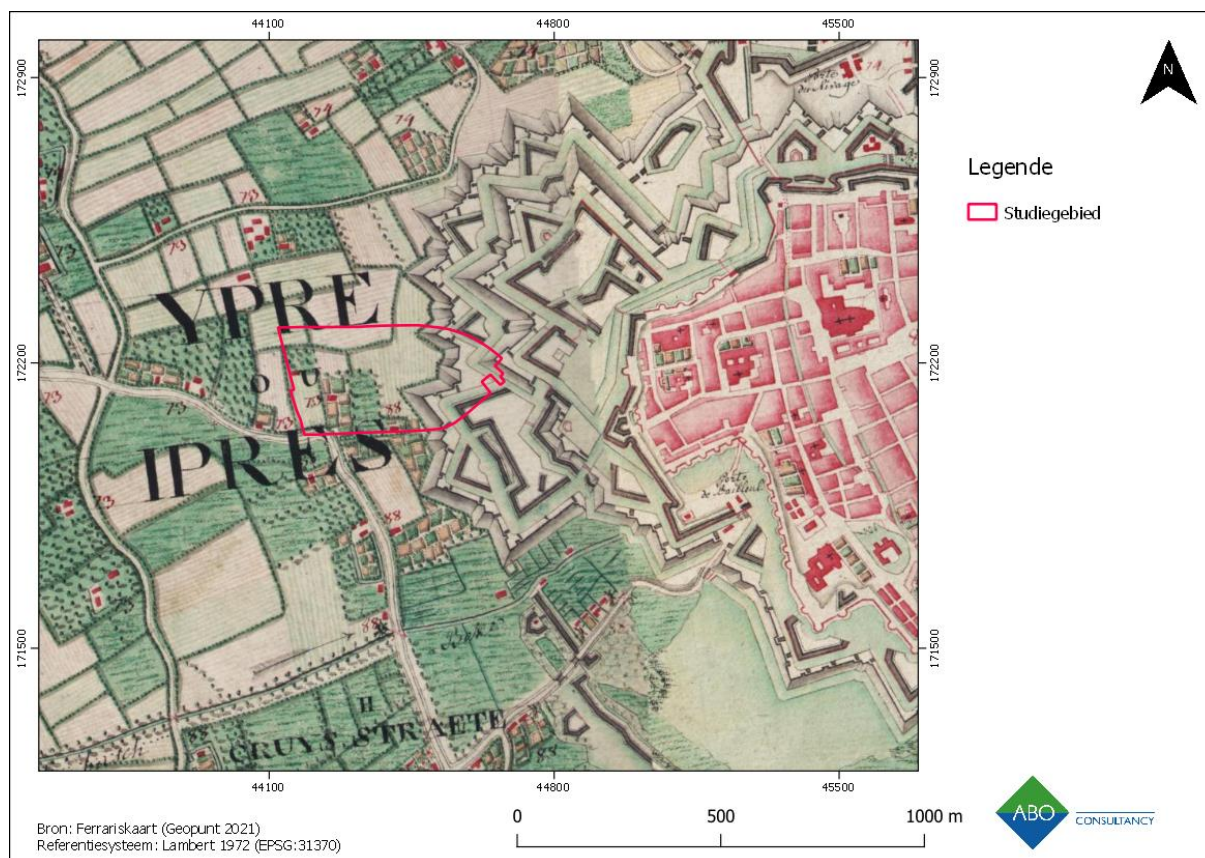

Figuur 41: Het studiegebied aangeduid op de kaart van Naudin, ca. 1743 (Bibliothèque Nationale de France 2021)

Op deze kaart is duidelijk te zien dat het studiegebied zich tussen het hoornwerk van Belle (aangeduid met E) en het hoornwerk van Elverdinge (aangeduid met F) bevindt. De rechterzijde van het hoornwerk van Belle is te zien binnen het studiegebied.

4.3.6 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

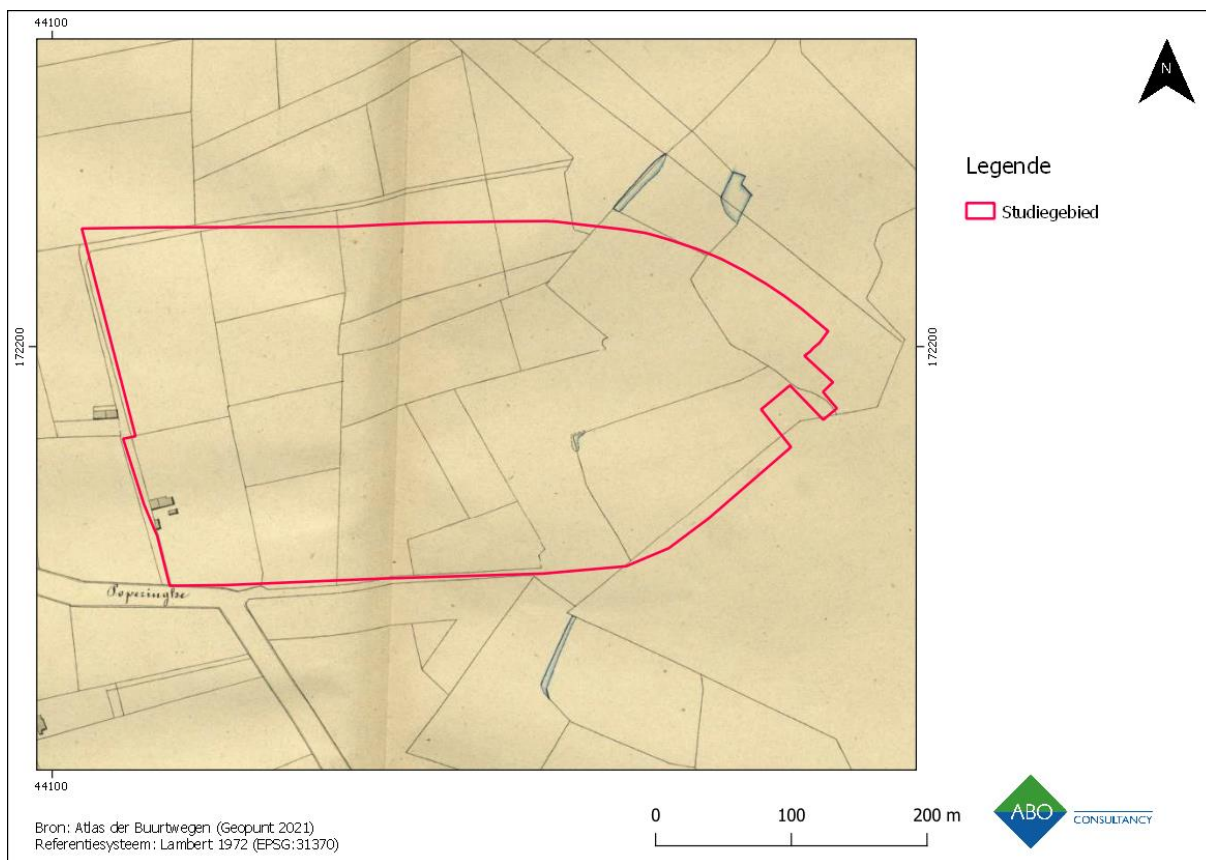

Figuur 42: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Ferrariskaart (Figuur 42) zien we de Vaubanversterking in het oostelijke gedeelte van het studiegebied. Ten westen van deze versterking is landbouwgrond te zien binnen het studiegebied. In het middengedeelte is een woning te zien met boomgaard en weilanden. Ook in de nabijheid zijn verspreid woningen en erven te zien. Het studiegebied bevindt zich deels binnen het hoornwerk van Belle en Elverdinge.

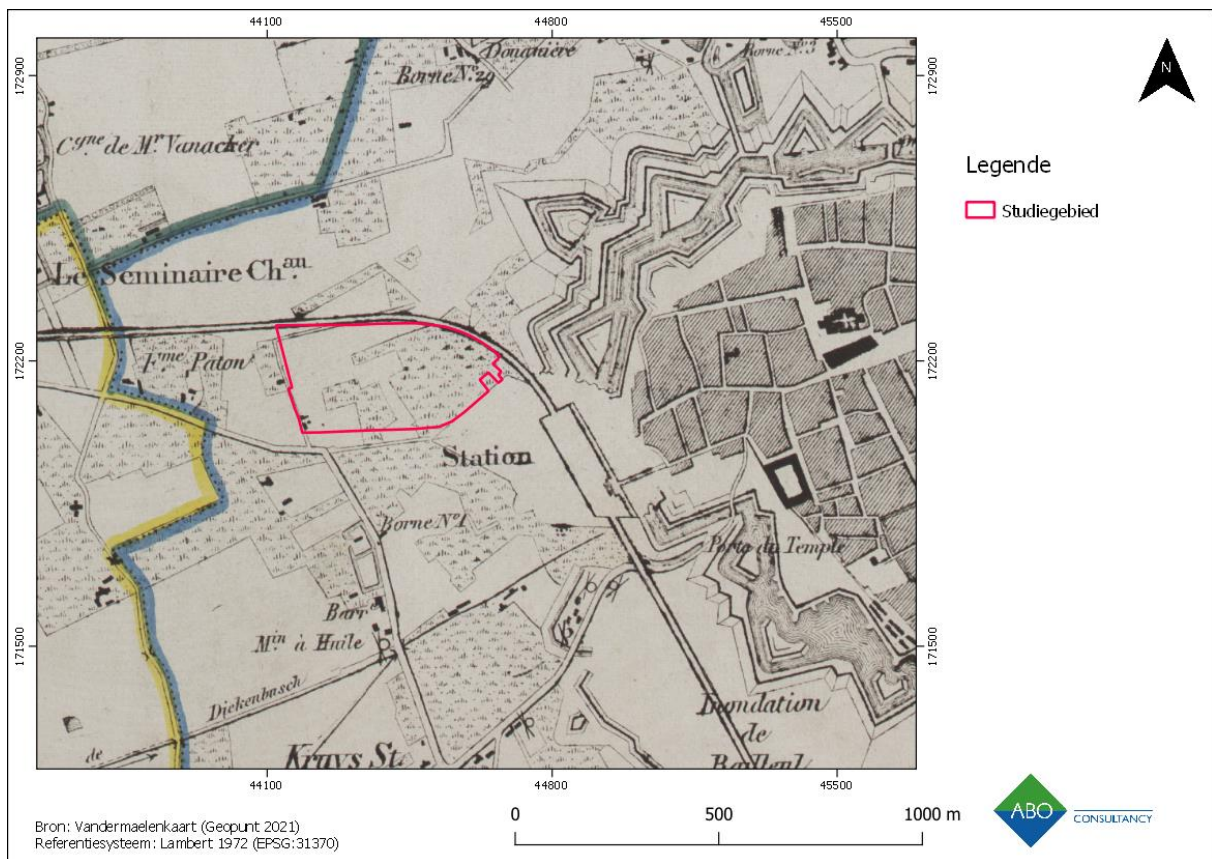
4.3.7 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

Figuur 43: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Atlas der Buurtwegen (Figuur 43) zien we dat het studiegebied uit een groot aantal percelen bestaat. Aan de westelijke rand is een woning met enkele bijgebouwen te zien. Voor het overige is het studiegebied niet bebouwd. Net buiten het studiegebied, aan de zuidwestelijke hoek is een weg te zien aangeduid als de weg 'leper-Poperinge'. De contouren van de Vaubanversterking zijn te zien in de percellering.

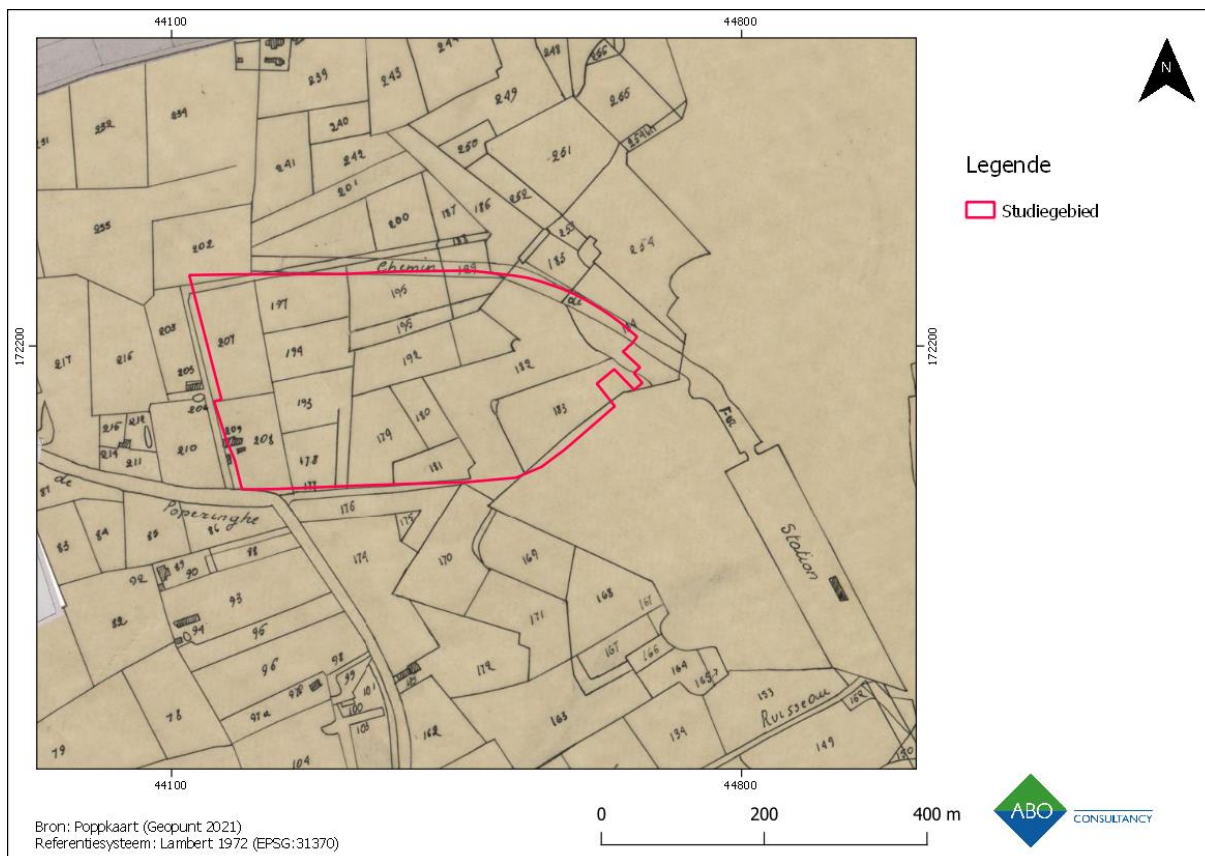
4.3.8 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 44: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Vandermaelenkaart (Figuur 44) zien we dat een deel van de versterkingen geslecht is voor de aanleg van een station en spoorlijn. Na een aantal afbraak- en restauratieperiodes van de versterkingen (cf. hst. 4.1) werden de versterkingen aan de westelijke zijde (ter hoogte van het studiegebied) definitief afgebroken ca. 1853. Op deze kaart is ook voor de eerste maal de spoorlijn meteen ten noorden van het studiegebied te zien. Zowel het hoornwerk van Belle als dat van Elverdinge zijn verdwenen. Ter hoogte van het hoornwerk van Elverdinge is enkel nog een lunette te zien. In het westelijke en middengedeelte van het studiegebied staat weiland aangeduid. In de zuidwestelijke hoek is bebouwing te zien.

4.3.9 POPPKAART (CA. 1842-1879)

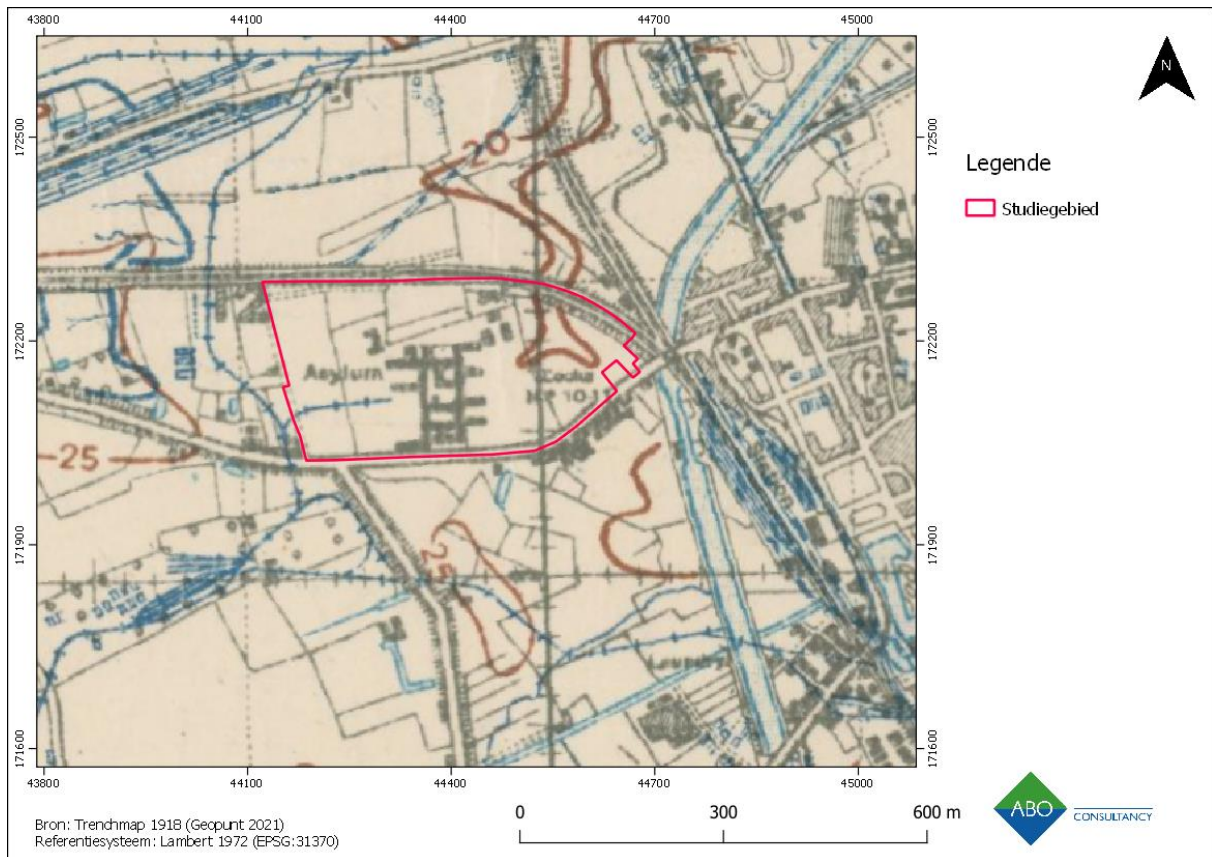

Figuur 45: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Poppkaart (Figuur 45) zien we binnen het studiegebied ongeveer dezelfde situatie als op de Atlas der Buurtwegen (hst. 4.3.3). De bebouwing in de zuidwestelijke hoek is eveneens nog steeds aanwezig.

4.3.10 TRENCH MAP 1918

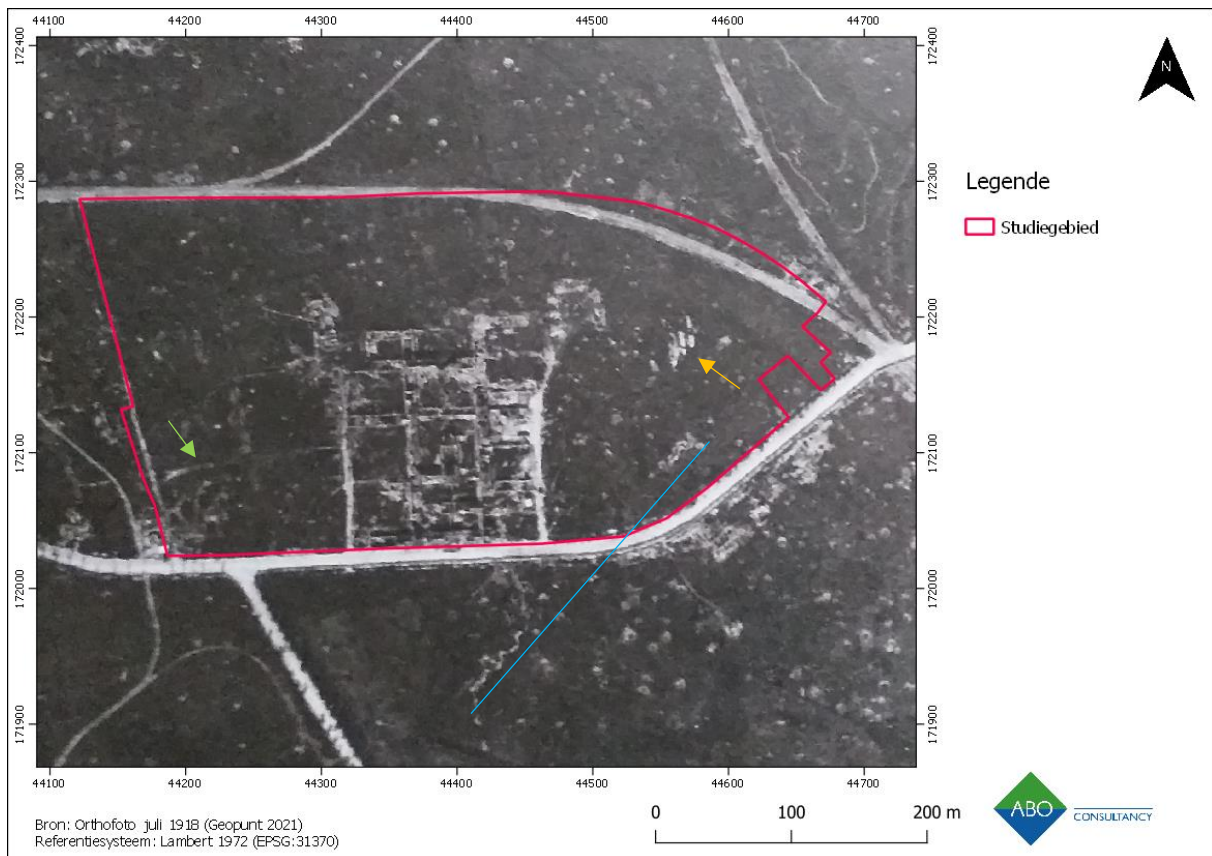
Figuur 46: Trench map mei 1918 (National Library of Scotland)

Op de loopgravenkaart uit mei 1918 zien we binnen het studiegebied een ‘asylum’ aangeduid. Inderdaad werd het psychiatrisch ziekenhuis opgericht eind 19de eeuw en in 1900 in gebruik genomen. Tijdens WOI werden de gebouwen gebruikt als lazaret. In het westelijke gedeelte van het studiegebied is een vertakking van een smalspoor te zien, mogelijk om patiënten of voorraden aan te leveren. Voor het overige is er binnen het studiegebied niets aangeduid (figuur 46).

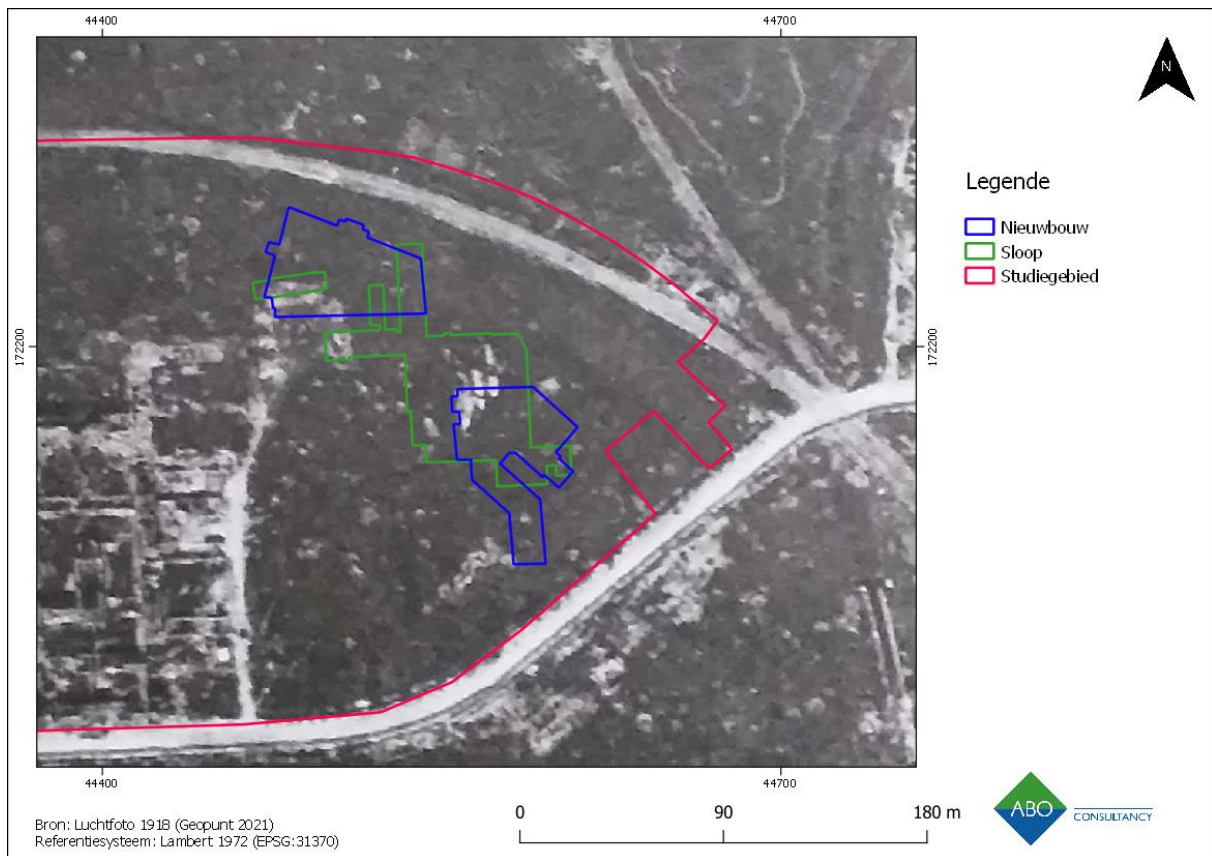
Figuur 47: Het Heilig Hart psychiatrisch ziekenhuis ca. 1900 (Westhoek verbeeldt 2021)

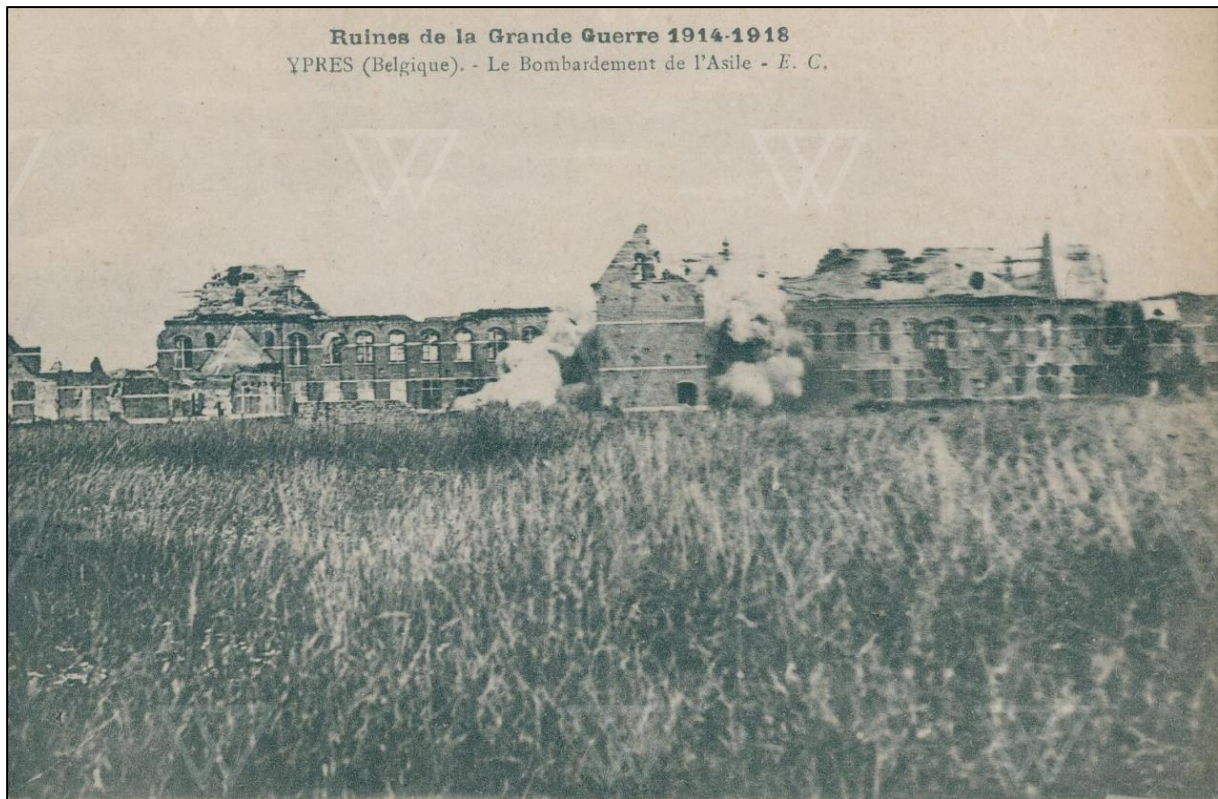
Figuur 48: Het studiegebied op een luchtfoto uit 1918 (Stichelbaut & Chiele 2013)

Op een luchtfoto uit juli 1918 is binnen het studiegebied het psychiatrisch centrum in puin te zien. Binnen de zone van het studiegebied zijn diverse bomkraters en granaatinslagen te zien. In het zuidoosten van het studiegebied is mogelijk een gedeelte van een loopgraaf te zien. Deze lijkt te corresponderen met een ander loopgraaf buiten het studiegebied. Deze structuur werd aangeduid met een blauwe lijn. In het oosten van het studiegebied is een mogelijke structuur te zien. Mogelijk gaat het om tenten in plaats van een solide structuur. In het westen is het smalspoor dat te zien was op de loopgravenkaart (figuur 46) aangeduid.

Figuur 49: Detail van het studiegebied op een luchtfoto uit 1918 (Stichelbaut & Chiele 2013)

Op dit detail zien we de zone voor sloop en nieuwbouw aangeduid, waar de toekomstige werken zullen plaatsvinden. We zien hier dat een gedeelte van het oorspronkelijke ziekenhuisgebouw zich binnen de zone voor nieuwbouw bevindt. Ook de mogelijke (tenten)structuur bevindt zich binnen deze zone. Weliswaar binnen de reeds bebouwde (en onderkelderde) zone waardoor de kans op verstoring zeer hoog is. De loopgravenstructuur stopt net aan de zone voor nieuwbouw. Mogelijk liep deze verder door en zijn er sporen van terug te vinden binnen het onderzoeksgebied.

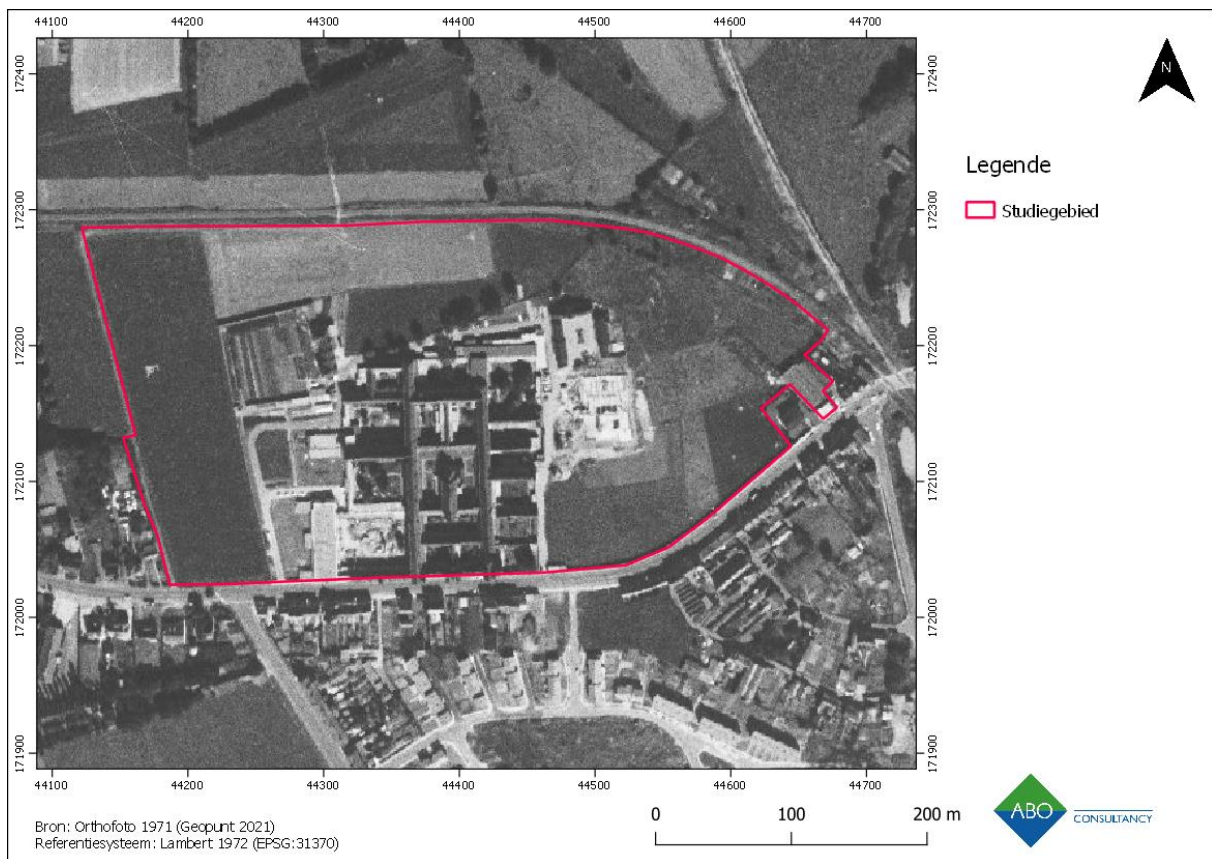

Figuur 50: Het psychiatrisch ziekenhuis Heilig Hart in puin ca. 1918 (Westhoek verbeeldt 2021)

Op deze afbeelding is de verwoesting van het Heilig Hart ziekenhuis tijdens WOI duidelijk te zien.

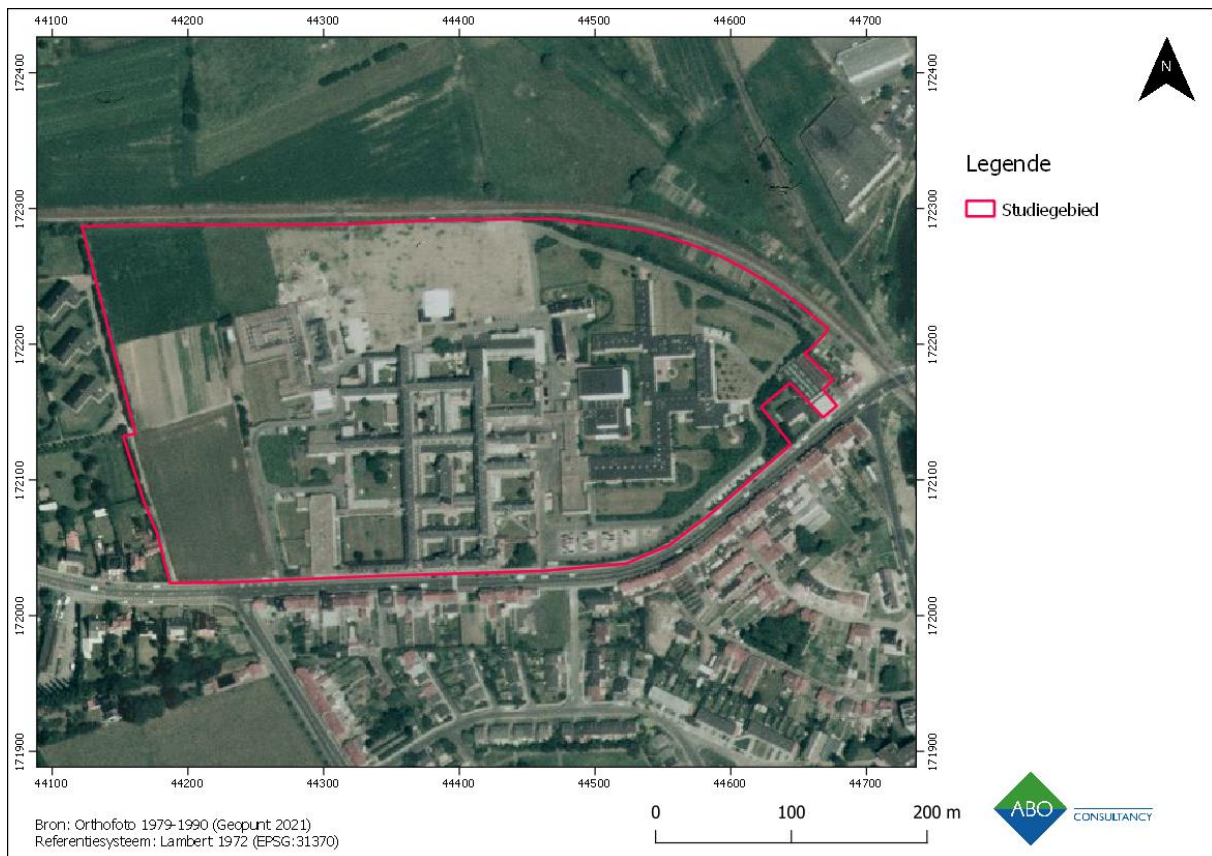
4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Figuur 51: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

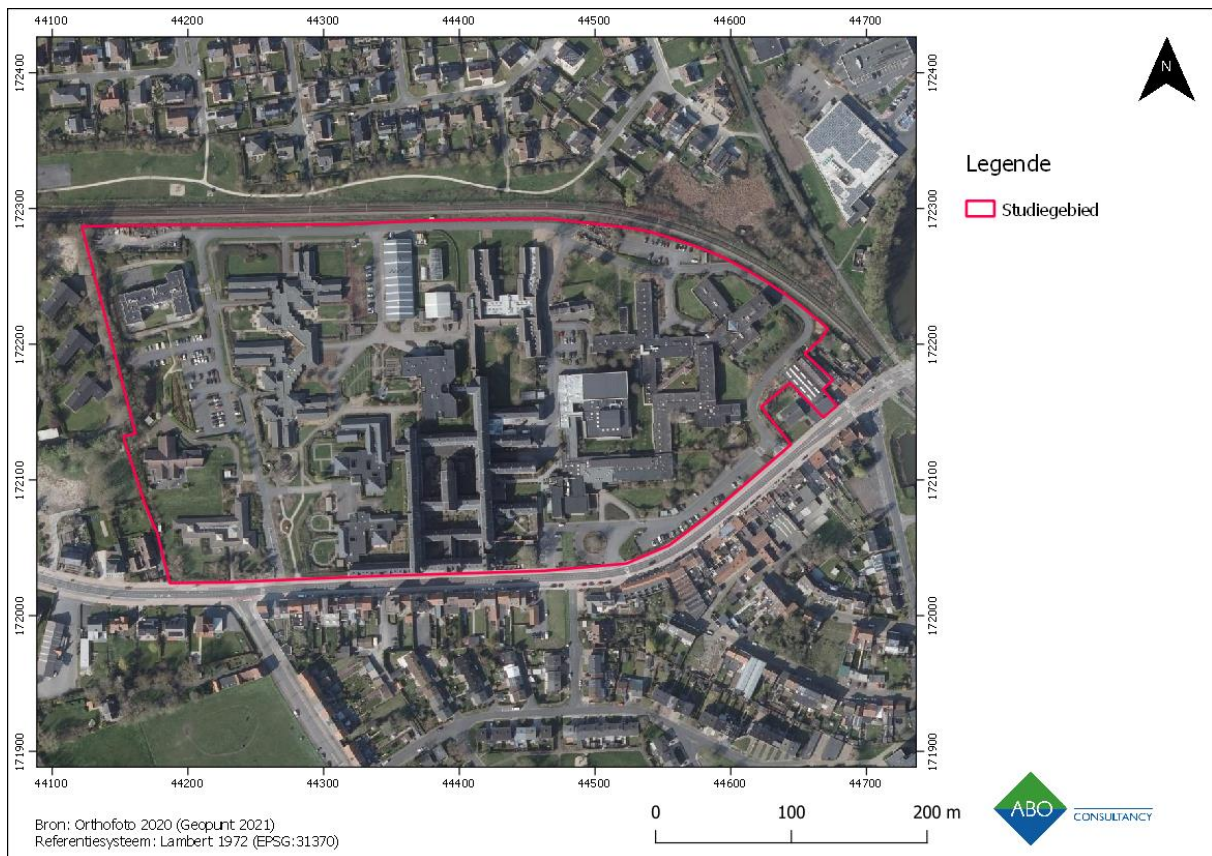
Op deze luchtfoto uit 1971 (Figuur 51) zien we de bebouwing van het psychiatrisch centrum, zoals die na WOI opnieuw werd opgebouwd in behoudende stijl. Ten westen en oosten is reeds een uitbreiding te zien ten opzicht van de trench map uit 1918 (figuur 38). De westelijk en oostelijke zijdes zijn nog in gebruik als landbouwgrond, evenals de noordelijke strook.

Figuur 52: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op deze luchtfoto uit 1990 (Figuur 52) is een uitbreiding van de gebouwen in oostelijke richting te zien. In het noorden werd reeds genivelleerd voor bijkomende bebouwing. Het westen is nog grotendeels in gebruik als landbouwgrond.

Figuur 53: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op deze meest recente orthofoto (Figuur 53) zien we dat het hele studiegebied quasi bebouwd is. Ook de omringende bebouwing is sterk toegenomen.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Landschappelijk gezien bevindt het studiegebied zich op een lichte verhoging binnen een lager gelegen landschap, aan de noordelijke voet van de West-Vlaamse heuvelrug. Meteen ten oosten bevindt zich de alluviale vlakte van de Ieperlee. Ieper ontstond waar de Ieperlee zich had ingesleten tussen twee uitlopers van de West-Vlaamse heuvelrug. Het studiegebied is gelegen aan de voet van de oostelijke uitloper, net buiten de historische stadskern. Bodemkundig bestaat het studiegebied uit matig natte tot matig droge zandleembodems. In het oosten van het studiegebied, nabij de alluviale vlakte van de Ieperlee, komt een alluviale, natte zandleembodem voor. Met uitzondering van de alluviale bodem zijn deze bodemtypes geschikt voor landbouw en bewoning.

Uit de CAI komen vooral cartografische meldingen van sites met walgracht naar voor. In de nabijheid van het studiegebied werden ook twee archeologische vooronderzoeken uitgevoerd (ID 162332 en ID 980249). In beide gevallen werden voornamelijk sporen uit WOI aangetroffen, de overige sporen waren voornamelijk eveneens uit de nieuwste tijd. Binnen het studiegebied staat ook de 'Uterste Veste' uit de 14de eeuw (cf. hst. 4.1) aangeduid. De exacte locatie is evenwel niet gekend. Gezien in de 18de eeuw op dezelfde locatie Vaubanversterkingen waren aangelegd is de kans om hier binnen het studiegebied nog sporen van aan te treffen klein. Binnen het studiegebied, dat gelegen was buiten de Ieperse stadskern, zijn voornamelijk sporen van de Vaubanversterking uit de 18de eeuw en sporen uit WOI te verwachten.

Begin 18de eeuw werd de Vaubanversterking die door het oosten van het studiegebied loopt opgericht. De 14de-eeuwse 'Uterste Veste' zou ook door het studiegebied gelopen hebben, doch hier is geen kaartmateriaal van. Eind 18de eeuw is een woning met erf te zien in de zuidwestelijke hoek van het studiegebied. De westelijke zone van het studiegebied is verder ingericht als weiland en landbouwgrond. Midden 19de eeuw worden de Vaubanversterkingen ten westen van Ieper deels (en defintief) gesloopt, ook binnen het studiegebied worden deze gesloopt. Op de locatie van de voormalige versterkingen is nu binnen het studiegebied weiland te zien. Er is nog steeds bebouwing in de zuidwestelijke hoek aanwezig. Vanaf 1897 wordt begonnen met de bouw van het Heilig Hart psychiatrisch ziekenhuis. De eerste gebouwen bevinden zich in het midden van het studiegebied, aan de zuidelijke zijde. De overige zones zijn ingericht als landbouwgrond. Tijdens de 20ste eeuw wordt telkens verder gebouwd tot quasi het volledige studiegebied bebouwd is. Dit is nog steeds de huidige situatie.

De werken bestaan uit de sloop van twee gebouwen, waarvan het grootste volledig onderkelderd is. De nieuwe gebouwen worden opgericht op de locatie van de te slopen gebouwen. De werken voor de nieuwbouwgebouwen reiken tot ca. 2,70m-mv.

Op basis van de landschappelijke ligging, de CAI en het historisch kaartmateriaal is het archeologisch potentieel binnen het studiegebied matig. Het studiegebied is gelegen buiten de historische stadskern van Ieper. Binnen het oostelijke gedeelte van het studiegebied bestaat in de CAI een melding voor de 'Uterste Veste' een stadsomwalling uit de 14de eeuw die bestond uit een wal, mogelijk een palissade en een gracht. Tijdens het einde van de 16de eeuw maakte het studiegebied deel uit van de versterkingen die de Spanjaarden aanlegden en tijdens de 18de eeuw werd op dezelfde locatie een

Vaubanversterking aangelegd. De kans om nog sporen aan te treffen van de 'Uterste Veste' is dan ook klein. Het studiegebied bevindt zich deels binnen het 'Hoorwerk van Bailleul' dat deel uitmaakt van de Vaubanversterkingen. In de 19de eeuw werd de Vaubanversterking ontmanteld voor o.a. de bouw van het station. Ook binnen het studiegebied werd de versterking afgebroken. Tijdens WOI werden de gebouwen van het psychiatrisch ziekenhuis gebruikt als lazaret. Deze werden ook verwoest tijdens de loop van WOI. Binnen het studiegebied worden dan vooral sporen verwacht uit de nieuwe en nieuwste tijd. Met name van de Vaubanversterking uit de 18de eeuw en sporen uit WOI. De heropbouw van het psychiatrisch ziekenhuis na WOI en de uitbreiding van de bebouwing over het hele studiegebied (inclusief de zone van de toekomstige werken) heeft gezorgd voor een hoge graad van verstoring. Op basis van het bovenstaande is er dan ook geen potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig binnen de bebouwde zones van het studiegebied. Voor de zones die tot op heden onbebouwd zijn gebleven is er wel nog een potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig. Binnen de zone voor nieuwbouw (waar de toekomstige werken zullen plaatsvinden) is ca. 65% onbebouwd gebleven.

5.2 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de sloop van twee bestaande gebouwen en de oprichting van twee nieuwe gebouwen op de campus van een ziekenhuis.

- 1) Uit het historische, landschappelijke en archeologische onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het studiegebied zich landschappelijk iets hoger bevindt binnen een lager gelegen gebied. Het studiegebied is gelegen aan de rand van de alluviale vlakte van de Ieperlee. Bodemkundig bestaat het studiegebied uit matig droge tot matig natte zandleemgronden. Het oosten bestaat uit een alluviale zandleembodem zonder profiel. De meldingen in de CAI geven vooral sporen uit de nieuwe tijd en WOI aan. Ook zou zich binnen het studiegebied de 'Uterste Veste', een 14de-eeuwse versterking bevonden hebben. Op het historisch kaartmateriaal vanaf de 16de eeuw is vanaf de 18^e eeuw een gebouw te zien in de zuidwestelijke hoek van het studiegebied. In het oosten is vanaf de 18de eeuw de Vaubanversterking te zien. In de 19de eeuw werd deze ontmanteld binnen het studiegebied. Eind 19de eeuw worden de eerste gebouwen van het psychiatrisch ziekenhuis opgericht binnen het studiegebied. Tijdens de 20ste eeuw wordt de bebouwing uitgebreid over het volledige studiegebied.
- 2) De toekomstige werken bestaan uit de oprichting van twee nieuwbouwwebouwen ter hoogte van twee te slopen bestaande gebouwen. Het grootste bestaand gebouw is volledig onderkelderd. Gelet op de reeds aanwezige verstoring is er binnen de zone van de bestaande bebouwing geen potentieel tot kennisvermeerdering meer aanwezig.
- 3) Het archeologisch potentieel is matig. Het studiegebied bevond zich buiten de historische stadskern van Ieper. Hoewel de 'Uterste Veste' deel door het studiegebied liep, verdween deze in de 18de eeuw onder de Vaubanversterkingen. Deze werden op hun beurt gesloopt in de 19de eeuw. Tijdens WOI werden de gebouwen van het ziekenhuis gebruikt als lazaret. De gebouwen werden ook verwoest tijdens WOI. Tijdens de 20ste eeuw werd het terrein volledig bebouwd. Op basis van de bureaustudie worden voornamelijk sporen uit de 18de eeuw (Vaubanversterking) en WOI verwacht. De kans om nog relevante sporen aan te treffen is gezien de verstoring door de 20ste-eeuwse bebouwing echter klein.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt **verder onderzoek** geadviseerd.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		19 oktober 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		19 oktober 2021
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		19 oktober 2021

7 BIBLIOGRAFIE

Acke B., Bartholomieux B., Galloo M., 2016. Ieper-Sterrestraat 3. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv.

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Historische stadskern van Ieper [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140005> (Geraadpleegd op 03-09-2021).

Bot B., 2021. Archeologienota Ieper-Begijnengracht. Ledeberg: Bart Bot archeologie.

CadGIS 2021: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 25 mei 2021).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2021.

Devroe A. & Claesen J. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Ieper - Capucienenstraat, Archeo-Rapport 2012/10

Dewilde M., 2015. Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed: vondstmelding in de Diksmuidestraat in Ieper (West-Vlaanderen) Brussel: Agentschap Onroerend Erfgoed.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2021: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 15 juli 2021)

Geopunt Vlaanderen 2021: Basiskaarten (Luchtfoto 2020, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 15 juli 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 15 juli 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 15 juli 2020).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2021.

Mus O., Vandenbussche P., Constandt H., *De Ieperse markt een historisch fenomeen. Drie bijdragen bij tentoonstelling te Ieper van 18.1.1985 tot 1.2.1985*, s.l., 1985.

Mus O., Constandt H., Masure D., Declercq J., 1992. *Omtrent de vestingstad Ieper*. Ieper: Gemeentekrediet.

Mus O., 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Eryvynck, A. & Wielemans, A. (eds.), *Ypres and the medieval cloth industry in Flanders*, 43-56.

Mus O., Trio P., Allemon J., 2010. *De geschiedenis van de middeleeuwse grootstad Ieper: van Karolingische villa tot de destructie in 1914*. Ieper: Stad Ieper.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 15 juli 2021).

Rozek J., Laloo P., 2017. Archeologienota Ieper-Tulpenlaan. Gent: GATE Archaeology.

Stichelbaut B., Chielens P., 2013. *De oorlog vanuit de lucht 1914-1918: het front in België*. Gent: Mercatorfonds.

Termote J. 1990: *Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989*, in Westvlaamse Archaeologica, 6, 3.

Vanden Brande S., Bartholomieux B., 2020. Archeologienota Ieper Poperingseweg. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.